

Голас Радзімы

№ 47 (1309) ЛІСТАПАД 1973 г. ВYДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ ГОД ВYДАННЯ 18-ТЫ ЦАНА 2 КАП.

Сумеснае ўрачыстае пасяджэнне Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Беларусі і Вярхоўнага Савета Беларускай ССР, прысвечанае ўручэнню рэспубліцы ордэна Дружбы народаў. НА ЗДЫМКУ: у прэзідыуме пасяджэння. Фота Г. УСЛАВА і У. ЛУПЕЙКІ.

АДЗІНАЙ БРАЦКАЙ СЯМ'ЕЙ — ДА НОВЫХ ПЕРАМОГ

14 лістапада ў сталіцы Беларусі горадзе Мінску, у Палацы спорту, адбылося сумеснае ўрачыстае пасяджэнне Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Беларусі і Вярхоўнага Савета Беларускай ССР, прысвечанае ўручэнню рэспубліцы ордэна Дружбы народаў. Высокую ўзнагароду Радзімы ўручыў член Палітбюро ЦК КПСС, Старшыня Савета Міністраў СССР Аляксей Мікалаевіч Касыгін. На ўрачыстым пасяджэнні А. М. Касыгін выступіў з прамовай, якую мы прапануем увазе нашых чытачоў. Прамова друкуюцца з некаторымі скарачэннямі.

Прамова Старшыні Савета Міністраў СССР Таварыша А. М. Касыгіна

Дарагія таварышы! Беларускай ССР узнагароджана ордэнам Дружбы народаў. Цэнтральны Камітэт КПСС, Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР, Саветкі ўрад і асабіста Генеральны сакратар ЦК КПСС таварыш Л. І. Брэжнеў даручылі мне перадаць рабочым, калгаснікам, інтэлігенцыі, усяму Беларускаму народу самыя гарачыя віншаванні ў сувязі з гэтай высокай заслужанай узнагародай. З вялікім задавальненнем выконваю я гэта ганаровае даручэнне.

Узнагароджанне Беларусі ордэнам Дружбы народаў — гэта сведчанне высокай ацэнкі ўкладу працоўных вашай рэспублікі ва ўмацаванні брацкага адзінства народаў Саветаў Саюза, іх выдатных поспехаў у развіцці эканомікі, навукі і культуры, у будаўніцтве камуністычнага грамадства.

У. І. Ленін гаварыў, што Саветская шматнацыянальная дзяржава звязвае ўсіх працоўных маральнымі вузамі жывых інтарэсаў і класовай свядомасці. Саюз Саветскіх Сацыялі-

стычных Рэспублік ёсць жывое ўвасабленне дружбы народаў, якая склалася дзякуючы ажыццяўленню нацыянальнай палітыкі Камуністычнай партыі. Сімвалам адзінства і брацтва ўсіх саветскіх рэспублік, іх сумеснай барацьбы за свабоду і працітанне першай у свеце рабоча-сялянскай дзяржавы служыць ордэн Дружбы народаў, устаноўлены ў азнаменаванне пяцідзясяцігоддзя СССР.

У Саветскім Саюзе створаны неабходныя палітычныя і сацыяльна-эканамічныя пера-

умовы для гарманічнага і ўсебаковага развіцця кожнай рэспублікі. Гэта — іх поўнае раўнапраўе ў палітычнай, эканамічнай, культурнай галінах. Гэта — высокаразвітая і дынамічная агульнасаюзная народная гаспадарка, якая развіваецца па адзінаму плану ў інтарэсах усяй краіны і кожнай рэспублікі. Гэта — адзіны грамадскі і дзяржаўны лад, адзіная марксісцка-ленінская ідэалогія, адзіная мэта ўсіх народаў — пабудова камунізму. Гэта — новы тып грамадскіх адносін,

якія склаліся паміж народамі Саветаў Саюза, адносіні ўзаемнай павагі, брацкага супрацоўніцтва і ўзаемадапамогі. Гэта — сацыялістычны інтэрнацыяналізм, аснову якога складае агульнасць карэнных інтарэсаў і сацыяльных ідэалаў працоўных усяго свету.

Гістарычны вопыт пераконаў нашу краіну, дабрабыт усіх саветскіх людзей, іх будучыня надзейна гарантаваны маналітным адзінствам народа, яго
(Працяг на 4-й стар.)

ЗНАХОДЖАННЕ А. М. КАСЫГІНА ў БЕЛАРУСІ

З 11 па 14 лістапада ў Беларускай ССР знаходзіўся член Палітбюро ЦК КПСС, Старшыня Савета Міністраў СССР Аляксей Касыгін.

Раніцай 11 лістапада на святочна ўбраным Аршанскім вакзале высокага гасця сустракалі кандыдат у члены Палітбюро ЦК КПСС, першы сакратар ЦК Кампартыі Беларусі П. Машэраў, Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР Ф. Сурганаў, Старшыня Савета Міністраў БССР Ц. Кісялёў, іншыя кіраўнікі Кампартыі і ўрада БССР, адказныя работнікі партыйных і савецкіх органаў Віцебшчыны, прадстаўнікі працоўных Оршы.

У той жа дзень А. Касыгін і суправаджаючыя яго асобы наведлі буйнейшы ў краіне Аршанскі льнокамбінат, а таксама адну з гаспадарак Задняпроўскага міжгаспадарчага вытворчага аб'яднання — калгас «Прамень сацыялізму».

У другой палове дня высокі гасць і суправаджаючыя яго члены ўрада і Кампартыі рэспублікі прыбылі ў Магілёў. Тут яны наведвалі гігант хімічнай прамысловасці — камбінат сінтэтычнага валакна імя У. І. Леніна, сустрэліся з партыйна-гаспадарчым актывам прадпрыемства і трэста «Лаўсанбуд».

У час свайго знаёмства з дзейнасцю буйных беларускіх прадпрыемстваў прамысловасці і сельскай гаспадаркі А. Касыгін меў гутаркі з рабочымі і спецыялістамі, выказаў шэраг каштоўных заўваг і прапанов.

Вечарам 11 лістапада А. Касыгін прыбыў у Мінск. Старшы-

ня Савета Міністраў СССР павінаў на Выстаўцы дасягненняў народнай гаспадаркі БССР, аглядзеў раёны новабудуюляў Беларускай сталіцы, сустрэўся з калектывам Беларускага аўтазавода ў Жодзіна. Ва ўрачыстай абстаноўцы А. Касыгін усклаў вянкi да помніка-абеліска воінам Савецкай Арміі і партызанам Беларусі ў Мінску, на мемарыяльным комплексе «Хатынь» і ля Кургана Славы.

13 лістапада ў Мінску адбыўся рэспубліканскі сход партыйна-гаспадарчага актыву. З цікавай прамовай, у якой гаварылася аб асноўных выніках выканання планаў першых трох гадоў пяцігодкі, аб задачах далейшага ўздыму народнай гаспадаркі СССР і аб ролі ў гэтым працоўных Беларусі, выступіў А. Касыгін.

14 лістапада ў святочна ўбраным памяшканні Палаца спорту адбылося сумеснае ўрачыстае пасяджэнне ЦК Кампартыі Беларусі і Вярхоўнага Савета Беларускай ССР, прысвечанае ўручэнню рэспубліцы ордэна Дружбы народаў. Гэтай высокай узнагароды Беларускай ССР была ўдасцеена за вялікія заслугі працоўных БССР ва ўтварэнні і ўмацаванні Саюза ССР, за значны ўклад у эканамічнае, сацыяльна-палітычнае і культурнае развіццё Савецкай дзяржавы, а таксама ў сувязі з 50-годдзем СССР.

На хвалюючай цырымоніі ўручэння Беларускай ССР чацвёртага ордэна прысутнічалі тысячы прадстаўнікоў працоўных Міншчыны і рэспублікі. У прэзідыуме пасяджэння — член

Член Палітбюро ЦК КПСС, Старшыня Савета Міністраў СССР А. М. Касыгін і кіраўнікі партыі і ўрада Беларусі на ВДНГ БССР.

Фота У. ЛУПЕЙКІ, А. ЦЕРЛЮКЕВІЧА і Г. УСЛАВАВА.

Палітбюро ЦК КПСС, Старшыня Савета Міністраў СССР А. Касыгін, кіраўнікі Кампартыі і ўрада Беларусі. А. Касыгін выступіў на пасяджэнні з вялікай прамовай, у якой была дадзена высокая ацэнка дзейнасці працоўных рэспублікі ў справе камуністычнага будаўніцтва ў нашай краіне. Потым пад гарачыя апладысменты прысутных кіраўнік Савецкага ўрада замацаваў на авіяным працоўнымі і баявымі подзвігамі сцягу БССР ордэн Дружбы народаў.

Са словам у адказ выступіў кандыдат у члены Палітбюро ЦК КПСС, першы сакратар ЦК КПБ П. Машэраў. Ад імя ўсіх працоўных Беларусі ён гарача падзякаваў Камуністычнай партыі і ўраду СССР за высокую ўзнагароду. У сваёй прамове П. Машэраў асабліва падкрэсліў вялікую ролю, якую аказвала і будзе надалей аказваць у справе ўмацавання нашай краіны дружба савецкіх народаў. «На ўсіх этапах барацьбы за новае жыццё», — сказаў П. Машэраў, — беларускі народ чэр-

паў і чэрпае сілу і энергію ў баявым і працоўным брацтве савецкіх народаў, у несакрушальнай магутнасці створанага геніем У. І. Леніна Саюза Савецкіх Рэспублік». Прамоўца запэўніў, што ў сваім паступальным руху рэспубліка і надалей будзе апірацца на незлічоныя матэрыяльныя, духоўныя і маральныя сілы садружнасці савецкіх народаў.

Вечарам 14 лістапада А. Касыгін адбыў з Мінска ў Маскву.

бочаго класа, как і моральна-підтрымка дзейтэлей культуры, паломгла нам в нашэй трудной борьбе. Как великая реликвия хранится в Музее Ленина знамя парижских коммунаров, врученное французским народом рабочему классу Страны Советов в знак признания ее авангардом человечества.

...Прогрессивные голоса заглушали. Забивали клеветой с грохотом горных обвалов. Слепая, жестокая, алчная сила представляла нас народам такими, какой нарисовал Шоу. Многие верили сначала в клевету, будто мы колосс на глиняных ногах. Потом верили в парад гитлеровских войск на Красной площади. Те, кто верил в это, изумились нашей победе. А мы не изумлялись. С первого дня войны верили в свою победу и, когда она пришла, не дали себе ни дня отдыха. Боль тяжчайших потерь заглушали неистовым трудом, восстанавливая разрушенное. Мы забывались в труде, возрождая родину, но зорко смотрели по сторонам! Еще дымились опустевшие и опустошенные поля сражений, а уже за океаном трещали арифмометры, щелкали электрические счетные машины, жужжали электронные механизмы: подсчитывались барыши. Кое-кому война выгодна. И появилось чудовищное порождение разгоряченного мозга империализма, немислимый гибрид мира и войны — «холодная война».

Они говорили: истощенный войной Советский Союз снова поднимает вопрос о мире. Это от бессилия. Пока он слаб, надо доконать его.

Никаких уроков истории. Они забыли старое, не поняли нового. Не поняли, что могучий сам по себе Советский Союз теперь уже не один. Родилась мировая социалистическая система — нерушимое единство стран социализма. В воздушном пространстве этой системы за два года они запустили 420 тысяч разведывательных шаров. Нас окружали военными базами, гонка вооружений, как золотая лихорадка, ослепляла безумных.

Когда-то Михаил Кольцов назвал Гитлера сумасшедшим с бомбой. Мы не могли спокойно оставаться перед лицом безумцев с атомной бомбой. У нас не оставалось иного выхода — на восемь месяцев раньше американцев мы создали водородную бомбу. Создали и предложили разоружение. Предложили уничтожить атомное оружие и водородную бомбу, единственным обладателем которой были мы.

Они отказались. Совсем недавно мне объяснили, почему они отказались. Месяца три назад у меня была беседа с одним из представителей делового мира Америки Дональдом Кендаллом, председателем совета директоров американско-советской торговой палаты. С большим уважением он отзывался о советских людях, с которыми ему приходилось вести многочисленные переговоры. Особенно восторгался главой одной из наших торговых делегаций. «Это удивительный человек», — говорил он. — Я таких не видел. Видимо, бог создал его и разбил форму, чтобы больше таких не было. С ним очень легко работать. Если переговоры осложняются и точки зрения расходятся все дальше, он начинает рассказывать веселые истории и анекдоты. Обстановка разряжалась. Но как-то так получалось, что все эти смешные истории, никакого отношения к делу не имевшие, все-таки работали на его доводы. И не было случая, чтобы мы не пришли к соглашению даже по самым сложным проблемам. Я убежден, — закончил он, — что мы можем решить абсолютно все вопросы, кроме идеологических».

Именно эти последние слова Кендалла, представителя крупного капитала, я привел как весомый довод другому американцу, весьма прогрессивному деятелю США. Он утверждал, будто не только в идеологии, но и в вопросе, чрезвычайно выгодном в экономическом отношении обем странам, — в вопросе полного разоружения, мы никогда не сойдёмся. Решительно отвергал точку зрения Кендалла. «Если

даже допустить условно, — сказал он, — что будет достигнута договоренность, капиталистический мир разоружится, а СССР нет».

Я стал возражать, но он преврал меня: «Не о том речь. Конечно, можно установить надежнейший контроль и допустить, что вы уничтожите все до последнего пистолета. Но идеи ваши останутся. А капиталистический мир окажется перед вами безоружным».

Я не знал, что ответить. Ведь и в самом деле, кроме средств истребления, у него нет оружия, и как ни тцается его идеологи навязать массам подходящую идею, подходящих не находится.

...Исполнами шагали наши пятилетки. Мы воздвигли индустриальные комплексы, каких не знал мир. Оснатили сельское хозяйство миллионами машин. Взрыхлили тысячами тракторами слежавшуюся землю. Открыли новые горизонты в технических науках. Открыли эру космоса. Все больше трезвых голосов раздавалось с Запада, и уже редко кто без риска всеобщего осмеяния мог заговорить о нашей слабости.

Как пустую бумажку, разорвали мы некогда сильное оружие блокады — Бернскую конвенцию, лишившую нас возможности получить хоть сколько-нибудь приемлемый кредит.

Сегодня мы торгуем со 106 государствами, а торговля с социалистическими странами давно вышла за пределы обычного понимания этого слова. Мы создали ряд совместных промышленных систем, их количество будет расти. Ширятся и углубляются социалистическая интеграция, разделение труда, весь комплекс отношений наших государств, при которых народы сближаются экономически, политически, духовно. Страны социализма выпускают почти треть мировой продукции.

Мы бескорыстно помогаем развивающимся странам. При нашем экономическом и техническом содействии сооружено, сооружается и намечено к строительству в этих странах более 700 промышленных и культурных объектов, имеющих важное значение для создания

фундамента их независимости. Мы торгуем на взаимовыгодных началах, не ставя ни экономических, ни политических условий.

Так мы подошли к великому рубежу — XXIV съезду нашей Коммунистической партии. В качестве главной задачи девятой пятилетки съезд выдвинул существенное повышение благосостояния трудящихся. Здесь же, на съезде, была принята грандиозная Программа мира.

Чтобы осуществить массированное мирное наступление, надо, как для любого глобального наступления, иметь боевой генеральный штаб, способный руководить полководцами, в совершенстве владеющий современными методами ведения борьбы, передовой стратегией и тактикой, наукой побеждать.

Нашей партии семьдесят лет. Семьдесят лет ни на минуту не ослабевающей борьбы за народное дело. Семьдесят огненных лет сквозь пожары войны и разруху за счастье человека, за идеи коммунизма. Весь гигантский опыт со времен подполья и царской каторги, с тех времен, когда, окруженные со всех сторон врагами и под их огнем, мы, крепко взявшись за руки, тесной кучкой шли по обрывистому пути до сегодняшнего безраздельного торжества наших идей и практики, вплитала в себя партия, ее боевой генеральный штаб — Центральный Комитет и уверенно ведет советские народы по столбовой дорожке коммунизма.

Эта дорога обозначилась давно. Когда призраком только бродил по Европе. Теперь это уже не призрак. И он не бродит. Властно шагает по планете идея коммунизма и могучей притягательной силой покоряет сердца людей. Мы видели, как это происходит.

Осуществлять один из важнейших этапов Программы мира партия в очередной раз уполномочила Генерального секретаря своего Центрального Комитета Л. Брежнева. За океан он отправился не один. И не только с ближайшими помощниками. В массированное мирное наступление он повел двести пятьдесят миллионов. В авангарде ум, честь и совесть

эпохи — 15 миллионов коммунистов. Вместе с ними надежный резерв партии — 30 миллионов комсомольцев. В боевой порядок главная ударная сила, гордость и слава советских народов — шестидесятипятиемиллионный рабочий класс плечом к плечу со своим верным союзником — доблестным семнадцатимиллионным колхозным крестьянством. В том же тесном строю плоть от плоти, кровь от крови народа — советская интеллигенция, включающая 2 600 тысяч учителей, 2 650 тысяч дипломированных инженеров, 700 тысяч врачей, около миллиона научных работников, всю армию умственного труда.

Это великое войско поднялось с выгоднейшего плацдарма, протянувшегося на десять тысяч километров в длину и пять тысяч в ширину, с завоеванных господствующих высот в экономике, науке, культуре, с господствующих высот мирового прогресса.

И когда появился на экранах американских телевизоров Леонид Ильич Брежнев, Америка услышала простой и ясный голос, доступный и близкий всем народам, голос великой страны, зовущей человечество к миру и прогрессу.

Может быть, впервые за все годы нашего существования была трудовая Америка взглянула на нас собственными глазами и поняла наши идеалы.

По достигнутым итогам миссия Л. Брежнева стала исторической. Мы знаем, Программа мира расчитана на годы, мы только приступили к ее выполнению, но пока она идет с опережением. Мы знаем, что возможны рецидивы «холодной войны». Еще не закрыты анти-советские центры, еще не розданы голодным миллионам из специальных «фондов», еще отпускаются деньги на лживые радиостанции. Но мы верим в неотвратимый ход истории. Мы проверили точность этого хода долгими десятилетиями. Мир — естественное состояние человечества. Это существо нашего строя. Основа жизни двухсотпятидесяти миллионов. Поэтому за Программу мира мы будем бороться, как боролись за каждую пядь своей земли.

Прамова таварыша А. М. КАСЫГІНА

Член Палітбюро ЦК КПСС, Старшыня Савета Міністраў СССР А. М. Касыгін уручае Беларускай ССР ордэн Дружбы народаў. Фота Г. УСЛАВА і У. ЛУПЕЙКІ.

[Працяг. Пачатак на 1-й стар.]

згуртаваннем вакол Камуністычнай партыі. І дасягненні кожнай нашай рэспублікі радасна хвалююць увесь 250-мільённы савецкі народ. Таму ўзнагароджанне Беларускага ордэна Дружбы народаў — вялікае свята не толькі беларусаў, але і рускіх, украінцаў, літоўцаў, латышоў, эстонцаў, казахцаў, грузін, працоўных усіх саюзных рэспублік.

Здзяйсненні нашага народа бяспрыкладныя! Пачатак ім паклала перамога Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі. Наш настаўнік У. І. Ленін гаварыў: «...Загляньце ў самыя нетры працоўнага народа, у тоўшчу мас, там кіпіць арганізацыйная, творчая работа, там ёсць крыніца жыцця, якое абнаўляецца, асвецаецца рэвалюцыяй...».

Свет не бачыў нічога падобнага да таго, што адбываецца зараз у нас у Расіі, у гэтай велізарнай краіне, разбітай на рад асобных дзяржаў, якая складаецца з велізарнай колькасці рознародных нацыянальнасцей і народаў... яны, гэтыя рабочыя і сяляне, пачалі невывалу па сваіх тытанічных заданнях работу...».

Гэта было сказана звыш паўстагоддзя таму назад. І сёння ўвесь свет наглядна бачыць, якімі грандыёзнымі дасягненнямі азнаменавана творчая работа савецкіх людзей. У нашай краіне пабудавана развітае сацыялістычнае грамадства, створаны перадавая эканоміка, багачейшыя культурныя каштоўнасці. Кіруючай сілай у камуністычным будаўніцтве, ва ўмацаванні адзінства народаў нашай краіны з'яўляецца наша слаўная, баявая Камуністычная партыя. Толькі Камуністычная партыя, выражаючы надзвычайны інтарэсы рабочага класа і ўсіх працоўных, ажыццяўляючы ленынскую нацыянальную палітыку, змагла згуртаваць усе нацыі і народнасці ў брацкі саюз і накіраваць іх намагацца на стварэнне бяскласавага грамадства.

«Партыя Леніна, яе калектыўны розум і непакісная воля, яе арганізуючая і накіроўваючая роля, — гаварыў Генеральны сакратар ЦК КПСС Л. І. Брэжнёў, — вось тая сіла, якая падрыхтавала стварэнне вялікага Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік, кіравала яго развіццём на працягу паўстагоддзя, упэўнена вядзе яго наперад».

Беларускі народ карыстаецца вялікай павагай сваіх братоў — народаў Савецкага Саюза. Павага заслужаная, заваяваная барацьбой працоўных Беларусі за перамогу сацыялістычнай рэвалюцыі, за ўсталяванне Савецкай улады ў гады грамадзянскай вайны і замежнай інтэрвенцыі. Гэту павагу беларускі народ здабыў сваёй самаадданай працай у будаўніцтве сацыялізму, сваім ратным подзвігам у Вялікай Айчыннай вайне. Беларускі на-

род паважаюць за мужнасць і працавітасць, за спакойную вытрымку, гарачы патрыятызм і вернасць камуністычным ідэалам. Гэту павагу беларускі народ заслужыў таксама і таму, што сам ён са шчырай павагай адносіцца да ўсіх брацкіх народаў нашай шматнацыянальнай краіны.

Узаемная павага, моцная дружба, пралетарскі інтэрнацыяналізм, сацыялістычны патрыятызм згуртоўваюць непарушны саюз народаў-братоў Савецкага Саюза.

За гады Савецкай улады працоўныя рэспублікі, ідучы па шляху сумеснай барацьбы і будаўніцтва з іншымі народамі Савецкага Саюза, ператварылі Беларусь з адсталлага ў мінулым краю ў развітую, працвітаючую сацыялістычную рэспубліку.

Беларусь асабліва цяжка пацярпела ў гады Вялікай Айчыннай вайны. Вялікія ахвяры прынес беларускі народ на алтар агульнай перамогі. Гітлераўцы знішчылі звыш 2 мільёнаў 200 тысяч жыхароў Беларусі, загінуў кожны чацвёрты чалавек. Фашысцкія захопнікі разбурылі амаль усе фабрыкі і заводы, калгасы і саўгасы Беларусі, знішчылі амаль тры чвэрці яе жыллага фонду. Больш як палавіну нацыянальнага багацця рэспублікі знішчылі фашысцкія акупанты. Але Беларусь выстаяла! Вораг разлічваў зламаць супраціўленне беларускага народа. Але ён пралічыўся. Адказам на жорсткія рэпрэсіі быў нястрымна нарастаючы шквал усенароднай вызваленчай вайны. Урачыста-жалобны мемарыял у Хатыні — гэта помнік, дзе людзі свету вечно будучы аддаваць належнае гераічнай барацьбе беларускага народа з сіламі фашызму. Гэта сімвал славы і мужнасці беларускага народа.

Беларусы разам з усімі народамі нашай краіны доблесна змагаліся на ўсіх франтах Айчыннай вайны. Незабывуны старонкі ў летапіс Вялікай Айчыннай вайны ўпісаны крэпасцю-героем Брэстам, сталіцай рэспублікі — Мінскам, гарадамі Жлобінам, Магілёвам, Гомелем і іншымі. Вобраз савецкага воіна-вызваліцеля, які заваяваў перамогу ў Вялікай Айчыннай вайне, паўстае перад вачыма кожнага, хто бачыць велічны Курган Славы пад Мінскам.

Адстойваючы родную Савецкую ўладу, беларускі народ праявіў бязмежную вернасць сацыялістычнай Радзіме і ленынскай партыі, непакісную стойкасць і мужнасць. Партызанскі рух набыў усенародны размах. І Беларусь па праву называлі ў гады вайны «партызанскай рэспублікай». Народная армія партызан і падпольшчыкаў дасягнула 440 тысяч чалавек. І кожны чацвёрты з іх быў камуністам або камсамольцам.

Разам з беларусамі ў партызанскіх атрадах змагаліся з ворагам тысячы прадстаўнікоў ін-

шых нацыянальнасцей Савецкага Саюза. Партызанская вайна, якая разгарнулася ў Беларусі па закліку і пад кіраўніцтвам партыі, адыграла вялікую ролю ў разгроме ворага. Цуды гераізму праявілі камуністы — падпольшчыкі Мінска. Каля 140 тысяч беларускіх партызан і падпольшчыкаў узнагароджаны ордэнамі і медалямі Савецкага Саюза, а васьмідзесяці сямі з іх прысвоена высокае званне Героя Савецкага Саюза.

Бясстрашным народным героям, іх неўміручым баявым подзвігам мы заўсёды будзем аддаваць вялікую даніну любові, удзячнасці і славы.

Савецкі народ заўсёды будзе помніць імёны Канстанціна Заслонава, Васіля Казлова, Міная Шмырова, Мікалая Кедышкі, Івана Кабушкіна, Уладзіміра Амелянюка, Ціхана Бумажкова, Васіля Каржа, Кірылы Арлоўскага, Міхаіла Сільніцкага, Веры Харужай і многіх іншых герояў. Мы глыбока ўшаноўваем памяць усіх, хто аддаў жыццё ў імя перамогі. Подзвіг беларускіх партызан і падпольшчыкаў у барацьбе з ворагам, які зрабіў замах на вялікія заваёвы Кастрычніцкай рэвалюцыі, будзе вечным прыкладам для цяперашніх і будучых пакаленняў.

Цэнтральны Камітэт Камуністычнай партыі і Савецкі ўрад гарача вітаюць усіх цяпер жывых ветэранаў — франтавікоў і партызан Беларусі, жадаюць ім моцнага здароўя, поспехаў у працы і шчасця.

Уклад Беларусі ў перамогу над фашызмам атрымаў міжнароднае прызнанне. Гэта знайшло сваё выразненне таксама і ў тым, што Беларусь увайшла ў лік дзяржаў — заснавальнікаў Арганізацыі Аб'яднаных Нацый. А ў кастрычніку гэтага года Беларусь была ўпершыню выбрана ў Савет Бяспекі ААН. У гэтым нельга не бачыць таксама прызнання заслуг Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі ў пасляваеннай барацьбе за мір і міжнароднае супрацоўніцтва, у ажыццяўленні палітыкі, якую праводзіць наша партыя пры поўнай падтрымцы ўсяго савецкага народа.

Невычарпальныя творчыя сілы беларускага народа, брацкая дапамога працоўных усіх савецкіх рэспублік далі магчымасць не толькі аднавіць разбураную вайной народную гаспадарку, але і зрабілі Беларускаю рэспубліку яшчэ багацейшай і прыгажэйшай. Нанава адбудаваны гарады і вёскі Савецкай Беларусі па сваёй архітэктуры і добраўпарадкаванню могуць сапернічаць з лепшымі гарадамі свету, якіх ніколі не закронаў вогненны подых вайны.

У рэспубліцы з'явіліся новыя буйныя гарады — Салігорск, Наваполацк, Светлагорск, Жодзіна, Белаазёрск і іншыя, якія адыгрываюць прыкметную ролю ў яе эканоміцы і культурным жыцці.

Беларусь сёння — гэта рэспубліка з высокаразвітай шматгаліновай прамысловасцю, буйной механізаванай сельскай гаспадаркай і высокай духоўнай культурой. Дзякуючы ажыццяўленню нацыянальнай і эканамічнай палітыкі партыі за гады пяцігодак у Беларусі створана сучасная аўтамабільная і трактарная, горназдабываючая, нафтаперапрацоўчая і хімічная прамысловасць, станкабудаванне, вытворчасць электроннай тэхнікі, дакладных прыбораў, штучнага валакна, пластычных мас, мінеральных угнаенняў і разнастайных вырабаў лёгкай і харчовай індустрыі. Тут, у Беларусі, выпускаецца кожны шосты савецкі трактар, кожны сёмы металарэзны станок, амаль палавіна агульнасаюзнай вытворчасці калійных угнаенняў, 16 працэнтаў хімічнага валакна.

У апошнія гады ў рэспубліцы геалагі адкрылі багатыя месцанараджэнні каштоўнай сыравіны. Цяпер Беларусь такі ж буйны пастаўшчык калію, як і Урал. Унікальныя разведаныя запасы каменнай солі, якія стануць магутнай сыравіннай базай для развіцця хімічнай прамысловасці. Есць у нетрах беларускай зямлі і нафта. Праўда, яе разведаныя запасы яшчэ невялікія. Але ёсць падставы чакаць, што пошукі геалагаў увянчаюцца новымі поспехамі.

Народная гаспадарка Беларусі ўключае ў сябе больш чым сто галін прамысловасці, якія аб'ядноўваюць звыш тысячы сямісот буйных прадпрыемстваў. Вынікі эканамічнага развіцця вашай рэспублікі радуць усіх савецкіх людзей. Бо ў параўнанні з перадаеным, 1940 годам прамысловая вытворчасць Беларусі павялічылася ў 17 разоў, а кошт асноўных фондаў у цэлым вырас у 8,5 разоў. Гэта — велізарнае багацце рэспублікі.

Пераваржэнне Беларусі ў перадавую індустрыяльную рэспубліку з развітай сельскай гаспадаркай — выдатная заслуга беларускага народа, вынік яго ўпартай нястомнай працы. Гэта і заслуга брацкіх народаў Савецкага Саюза, якія дапамагаюць беларусам заваяваць новыя вышыні. Усё гэта вынік мудрага кіраўніцтва Камуністычнай партыі Савецкага Саюза, якая ўмела накіроўвае ініцыятыву і працоўны ўздым народных мас у агульнае рэчышча барацьбы за пабудову камунізму. Гэта таксама выдатны вынік арганізатарскай і палітычнай работы партыйнай арганізацыі Беларусі і яе Цэнтральнага Камітэта. Мне хацелася б таксама адзначыць вялікі ўклад, які ўносяць у развіццё эканомікі, культуры і іншых галін грамадскага жыцця рэспублікі Прэзідыум Вярхоўнага Савета і Савет Міністраў Беларускай ССР.

Тут, у гэтай зале, прысутнічаюць удзельнікі барацьбы за ўсталяванне Савецкай улады ў Беларусі, ветэраны першых пяцігодак, зачынальнікі калгаснага руху, героі Вялікай Айчыннай вайны, выдатныя перадавікі і наватары вытворчасці, хлебарабы і жывёлаводы, слаўныя воіны Савецкіх Узброеных Сіл. Ад усяго сэрца віншую вас — прадстаўнікоў працавітага і таленавітага беларускага народа з выдатнымі поспехамі ў развіцці Беларускай рэспублікі.

Дазвольце пажадаць вам новых сіл, энергіі, пажадаць новых здзяйсненняў на славу нашай вялікай Радзімы.

Партыя і ўрад праяўляюць пастаянны клопат аб развіцці эканоміцы ўсіх саюзных рэспублік. Савецкая эканоміка развіваецца паспяхова, у адпаведнасці з Дырэктывамі XXIV з'езда партыі. Выдатным вынікам першых трох гадоў пяцігодкі з'яўляецца ўвод у строй амаль тысячы двухсот новых буйных прамысловых прадпрыемстваў. Кошт асноўных фондаў, створаных за гэты перыяд, дасягае 260 мільярдаў рублёў, а плошча пабудаваных жылых

дамоў — 320 мільёнаў квадратных метраў.

Сярэднегадавая прамысловая прадукцыя гэтай пяцігодкі ў паўтара раза перавышае сярэднегадавую прадукцыю першых трох гадоў мінулай пяцігодкі. Такія тэмпы навукова-тэхнічнага прагрэсу ў нашай краіне!

Працоўныя Савецкага Саюза гарача адгукнуліся на заклік партыі не толькі выканаць, але і перакрыць заданні трэцяга, рашаючага года пяцігодкі. Сацыялістычнае спаробніцтва за датэрміновае выкананне і перавыкананне пяцігадовага плана дало новы імпульс працоўнаму ўздыму. У ходзе спаробніцтва нарадзілася шмат новага, творчага. Калектывы прамысловых прадпрыемстваў краіны, падлічыўшы свае рэзервы, вырашылі даць у гэтым годзе дадаткова прадукцыі на чатыры з палавінай мільярды рублёў. Ужо сёння гэта абавязальства перавыканана.

Работнікі прамысловых прадпрыемстваў Беларусі таксама прынялі высокую сацыялістычную абавязальства. Вынікі іх работы ўсяляюць упэўненасць, што гэтыя абавязальствы будуць перавыкананы. Высокіх колькасных і якасных паказчыкаў дабіліся калектывы Мінскага трактарнага заводу, вытворча-тэхнічнага аб'яднання «Інтэграл», Аршанскага льнокамбіната, Магілёўскага камбіната сінтэтычнага валакна, Гродзенскага хімічнага камбіната і іншых прадпрыемстваў.

Асабліва трэба адзначыць перадавікоў вытворчасці, якія паказваюць прыклад творчых адносін да працы. Гэта — фр-зэрэўшчык Мінскага заводу аўтаматычных ліній Аляксандр Васільевіч Філіч, брыгадзір кавалёў-штампоўшчыкаў Мінскага трактарнага заводу Вячаслаў Антонавіч Жывіца, сталярар Мінскага трактарнага заводу Андрэй Іосіфавіч Бялко, вя-зальшчыцы Гомельскай панчошна-трыкатажнай фабрыкі імя 8 Сакавіка Ева Васільеўна Дзедзюкова і Лідзія Аляксандраўна Ахрэмчык. Яны ўжо выканалі заданні дзевятай пяцігодкі і цяпер працуюць у лік дзiesiąтай пяцігодкі. Гонар і слава перадавікам і наватарам вытворчасці!

Мы павінны зрабіць усё, каб вопыт перадавых калектываў і асобных рабочых-наватараў атрымаў больш шырокае распаўсюджанне, каб за астатнія паўтара месяца ўсе прадпрыемствы павысілі тэмпы вытворчасці і сустрэлі 1974 год з добрым задамалем.

Цэнтральны Камітэт партыі і Савецкі ўрад паслядоўна ажыццяўляюць курс на інтэнсіфікацыю сельскагаспадарчай вытворчасці. З кожным годам сельская гаспадарка атрымлівае ўсё больш навейшай тэхнікі, мінеральных угнаенняў і хімічных сродкаў аховы раслін. Паляпшаецца арганізацыя вытворчасці, удасканальваюцца сістэмы землекарыстання і жывёлагадоўлі.

Ва ўсіх саюзных рэспубліках партыйныя, савецкія і сельскагаспадарчыя арганізацыі праявілі мінулай вясной вялікую работу па расшырэнню пасяўных плошчаў пад збожжавыя культуры і павелічэнню вытворчасці прадукцыі земляробства і жывёлагадоўлі.

Цяпер на палях краіны завяршаны ўборачныя работы. Дзякуючы самаадданай працы земляробаў валавы збор збожжа перавысіў 215 мільёнаў тон.

У Беларусі таксама вырашан багаты ўраджай збожжавых. Як і ў мінулым годзе, калгасы і саўгасы вашай рэспублікі прадлі дзяржаве збожжа ў 1,6 раза больш, чым прадугледжвалася планам. Сярэдні ўраджай усіх збожжавых на рэспубліцы склаў у гэтым годзе звыш 22 цэнтнераў з гектара. А перадавыя гаспадаркі Беларусі атрымліваюць з гектара па 40—47 цэнтнераў. Гэта гаворыць аб вялікіх магчымасцях сельскай гаспадаркі рэспублі-

Прамова таварыша А. М. КАСЫГІНА

Беларусь займае вядучае месца ў вытворчасці такіх важных культур, як бульба і лён. На яе долю прыпадае каля 17 працэнтаў усёй бульбы, якая вырошчваецца ў краіне, і амаль чацвёртая частка агульнааснаўленай ільнопрадукцыі. Калгасы і саўгасы рэспублікі ў гэтым годзе вырасілі высокі ўраджай бульбы і перавыкі каналі план продажу дзяржаве гэтага прадукту. Лепш, чым у мінулым годзе, ідуць закупкі льну. Трэба, аднак, падкрэсліць, што ў большасці гаспадарак яшчэ далёка не поўнааснаўчаны выкарыстоўваюцца магчымыя расшырэння вытворчасці і павышэння ўраджайнасці льну, паляпшэння якасці льнопрадукцыі.

У адпаведнасці з дзесятым пяцігадовым планам на развіццё матэрыяльна-тэхнічнай базы сельскай гаспадаркі Беларусі выдзелена тры мільярды дзвеце мільёнаў рублёў. Гэта значна больш, чым у мінулыя пяцігоддзі. Капітальныя затраты на меліярацыю, якая мае для Беларусі асабліва важнае значэнне, узрастаюць амаль у два з палавінай разо. У гэтай пяцігодцы будзе асушана больш чым мільён гектараў. Вельмі важна дабіцца поўнага выкарыстання гэтага каштоўнага папаўнення зямельнага Фонду рэспублікі, каб за кароткія тэрміны акупіць затраты на меліярацыю.

Як і ўсюды ў эканоміцы і ў сельскагаспадарчай вытворчасці, навука становіцца непароднай прадукцыйнай сілай. Нашы селекцыянеры стварылі дзесяткі высокаўраджайных сартоў сельскагаспадарчых культур. На чарзе—стварэнне новых, асабліва ўстойлівых супраць палягання, сартоў збожжавых культур. Значны ўклад у вырашэнне гэтай праблемы закляканы ўнесці вучоныя Беларусі.

У рэспубліцы выраслі выдатныя майстры сельскагаспадарчай вытворчасці. Усёй краіне вядомы імёны Герояў Сацыялістычнай Працы Лідзіі Іванаўны Асіюк — даяркі калгаса імя Жданава Брэсцкай вобласці, Уладзіміра Антонавіча Ралько — старшыні калгаса «Аснежыцкі» Брэсцкай вобласці, Аляксандра Іванавіча Ганжы — старшага машыніста экскаватара Хойніцкага будаўніча-мантажнага ўпраўлення меліярацыйных работ Гомельскай вобласці і іншых перадавікоў сельскай гаспадаркі Беларусі. Дазвольце мне ад імя ЦК КПСС і ўрада СССР выказаць глыбокую падзяку ўсім калгаснікам, рабочым саўгасцаў, механізатарам, аграномам, кіраўнікам гаспадарак рэспублікі за іх працоўную доблесць, за паспяховае выкананне высокіх сацыялістычных абавязанасцей па продажы збожжжа і бульбы дзяржаве і вытворчасці прадуктаў жывёлагадоўлі.

Таварышы! У Беларусі, як і ва ўсіх рэспубліках СССР, ствараюцца магчымасці для ўсебаковага развіцця кожнага члена грамадства. Даўно ліквідавана непісьменнасць, сярэдняя адукацыя становіцца абавязковай для кожнага. Нямерна ўзрастае культура народа. Вучыцца амаль трэць насельніцтва рэспублікі. Вышэйшыя навуцальныя ўстановы вашай рэспублікі, створаныя за гады Савецкай улады, падрыхтавалі цэлую армію інжынераў, эканамістаў, аграномаў, настаўнікаў, урачоў і іншых спецыялістаў.

Беларуская інтэлігенцыя плённа працуе ва ўсіх галінах гаспадарчага і культурнага жыцця, яна верна служыць народу. Імёны беларускіх вучоных — Кандрата Кандратавіча Атраховіча (Крапівы), Мікалая Аляксандравіча Барыска, Аляксандра Барысавіча Ярусевіча, Мікалая Паўлавіча Ярусевіча, Аляксея Васільевіча Лыкевіча, Барыса Іванавіча Сцяпанавіча вядомы далёка за межамі рэспублікі. У савецкую літаратуру трывала ўвайшла творчасць Янкі Купалы, Якуба Коласа, Пятрыся Броўкі, Максіма Танка, Івана Мележа, Аркадзя Куля-

шова, Івана Шамякіна і іншых. Вырасла вялікая плеяда выдатных дзеячаў мастацтва, майстроў беларускага тэатра, кіно, мастацкай творчасці. Развіваючы сваю нацыянальную культуру, беларусы ўносяць дастойны ўклад у агульны культурны здабытак савецкага народа.

Імёны прадстаўнікоў беларускай навуцы і мастацтва мы бачым сярод лаўрэатаў Дзяржаўных прэмій СССР 1973 года, прысуджаных напярэдадні 56-й гадавіны Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі. Дазвольце павіншаваць таварышаў, творчых праца якіх адзначана гэтай высокай узнагародай.

Ва ўмовах велізарнага росту гаспадарчага і сацыяльна-культурнага будаўніцтва інтэлігенцыя вашай рэспублікі несумненна выкарыстае ўвесь свой творчы патэнцыял, каб у яшчэ большай меры садзейнічаць паскарэнню навукова-тэхнічнага прагрэсу, паляпшэнню падрыхтоўкі кадраў, удасканаленню арганізацыі вытворчасці і кіравання, далейшаму ўздыму культуры народа.

Рост грамадскай вытворчасці і павышэння прадукцыйнасці працы даюць магчымасць паслядоўна ажыццяўляць буйныя сацыяльна-эканамічныя мерапрыемствы па павышэнню дабрабыту народа. Аб гэтым пераканаўча гавораць даныя як у цэлым па краіне, так і па Беларусі. За два гады пяцігодкі ў вашай рэспубліцы павышаны заробатная плата, пенсіі і стыпендыі амаль паўтара мільёнам чалавек. Больш чым мільён жыхароў Беларусі палепшылі свае жыллёвыя ўмовы. Шмат пабудавана школ, дзіцячых садоў і ясляў, бальніц і паліклінік.

За тры гады пяцігодкі рэальныя даходы на душу насельніцтва ў Беларусі павялічыліся больш чым на 17 працэнтаў. Узрасла пакупная здольнасць людзей, павялічваецца тавараабарот; расце з году ў год вытворчасць тавараў, становіцца больш разнастайным і асартымент. Праўда, у гэтай галіне нам яшчэ многае трэба будзе зрабіць. Таму пытанні вытворчасці новых відаў тавараў, паляпшэння іх якасці і асартыменту павінны пастаянна знаходзіцца ў цэнтры ўвагі партыйных, савецкіх, гаспадарчых органаў, усёй нашай грамадскасці.

Таварышы! Ваша рэспубліка мае вялікія дасягненні ў развіцці народнай гаспадаркі. Выкананне заданняў пяцігадовага плана, устаноўленага на 1971—1973 гг., па аб'ёму прамысловай вытворчасці чакаецца з павышэннем амаль на 5 працэнтаў. План росту нацыянальнага даходу таксама выкананы з перавышэннем. Пашана і хвала рабочаму класу, калгаснаму сялянству і інтэлігенцыі рэспублікі, якія дабіліся такіх выдатных поспехаў!

За апошнія тры дні мы наведлі шэраг прамысловых прадпрыемстваў у Оршы, Мегілёве і Мінску, а таксама калгасна-саўгаснае аб'яднанне пад Оршай. На некаторых з іх мне даводзілася быць і раней. Павінен сказаць, што вельмі вялікае ўражанне робіць тое, як хутка растуць у нас людзі—арганізатары вытворчасці, спецыялісты, рабочыя, якія расшыраецца іх прафесіянальны і палітычны круггляд, уменне думаць і працаваць адпаведна маштабам новых задач і планаў на будучыню.

Толькі ва ўмовах нашага перадавага сацыялістычнага ладу могуць так шырока і свабодна раскрывацца духоўныя здольнасці і таленты людзей, прычым не паасобных людзей, а ў маштабах велізарнай краіны, якой з'яўляецца Савецкі Саюз. Гэта найвялікшае дасягненне і перавага нашага ладу, нашай перадавай сацыялістычнай дэмакратыі. І гэтым нічога парайнальнага не можа проціпаставіць буржуазны лад і буржуазная дэмакратыя.

Гэтымі днямі ў Палітбюро і ў

Савецкі Міністраў СССР былі разгледжаны і ўнесены на зацвярджэнне сесіі Вярхоўнага Савета Дзяржаўны план развіцця народнай гаспадаркі і Дзяржаўны бюджэт СССР на 1974 год. План прадугледжвае далейшае павелічэнне вытворчасці і павышэнне ўзроўню жыцця народа. Пры гэтым, аднак, далейшы рост нацыянальнага даходу павінен быць амаль на 90 працэнтаў забяспечаны за кошт павышэння прадукцыйнасці працы. Іншага шляху няма, такая аб'ектыўная заканамернасць навукова-тэхнічнай рэвалюцыі.

Дзяржаўны план на 1974 год прадугледжвае для Беларусі больш высокія тэмпы эканамічнага росту, чым у цэлым па краіне. Найбольшае павелічэнне аб'ёму вытворчасці намачаецца ў хімічнай і нафтахімічнай прамысловасці, машынабудаванні, прыборабудаванні, прамысловасці будаўнічых матэрыялаў, у лёгкай прамысловасці і ў некаторых іншых галінах. Высокія заданні вызначаюцца сельскай гаспадарчай. Асаблівае значэнне надаецца паскарэнню будаўніцтва прадпрыемстваў і ўводу ў дзеянне вытворчых магутнасцей, навукова-тэхнічнаму прагрэсу, росту прадукцыйнасці працы.

Павышэнне эфектыўнасці вытворчасці — важнейшая ўмова паспяховага выканання плана чацвёртага года пяцігодкі. А гэта ў сваю чаргу прадугледжвае аптымальнае выкарыстанне ўнутраных рэзерваў росту вытворчасці, эканомію матэрыяльных, працоўных і фінансавых рэсурсаў, шырокае разгортванне сацыялістычнага спаробніцтва за дэталіровае выкананне плана 1974 года.

Цэнтральны Камітэт партыі і Савецкі ўрад упэўнены, што працоўныя Беларускай ССР пад кіраўніцтвам Камуністычнай партыі Беларусі — аднаго з баявых атрадаў КПСС — паспяхова вырашаць задачы, пастаўленыя ў гістарычных рашэннях XXIV з'езда партыі.

Таварышы!

Можна з упэўненасцю сказаць, што дзесятыя пяцігодка, нават калі меркаваць па ўжо дасягнутых выніках, увойдзе ў гісторыю як час выдатных здзяйсненняў усяго савецкага народа на шляху да камунізму. Яна ўвойдзе ў гісторыю і як перыяд буйнейшых поспехаў у справе ўмацавання міжнародных пазіцый Савецкага Саюза і ўсёй сацыялістычнай садружнасці. Гэтыя поспехі, дасягнутыя ў барацьбе за мір і міжнародную бяспеку, непарыўна звязаны са стваральнай дзейнасцю народаў сацыялістычных краін.

Эканамічная і абаронная магутнасць Савецкага Саюза, усёй сацыялістычнай садружнасці настолькі ўзрастае, што сусветная сістэма сацыялізму не толькі аказвае ўсё большае ўздзеянне на ход падзей у свеце, але і ўсё больш вызначае асноўныя напрамкі сусветнага развіцця.

Знешнепалітычная дзейнасць партыі і ўрада карыстаецца бязмежнай падтрымкай савецкага народа, таму што яна служыць яго кроўным інтарэсам, інтарэсам сацыялізму, нацыянальнага вызвалення і міру ва ўсім свеце. Такая палітыка здзіўляе і блізка ўсім народам, і гэта з велізарнай пераконаўчасцю пацвердзілася на Сусветным кангрэсе міралюбівых сіл, які праходзіў у Маскве. У прамове Генеральнага сакратара ЦК КПСС таварыша Л. І. Брэжнева на кангрэсе, якая мае праграмны характар, была дадзена прынцыповая, партыйная ацэнка сучаснага міжнароднага становішча, зроблены глыбокія вывады аб тым, якія задачы стаяць цяпер перад усімі міралюбівымі сіламі ў барацьбе за разбудуку напружанасці і бяспеку народаў, абгрунтаваны падыход партыі і дзяржавы да праблем міру і міжнароднага супрацоўніцтва. Леанід Ільіч Брэжнеў ад імя савец-

кага народа, ад імя яго Камуністычнай партыі і Савецкага ўрада запэўніў удзельнікаў кангрэса, што клопаты аб умацаванні міру з'яўляюцца адной з галоўнейшых задач нашай дзяржавы.

Поспехі нашай ленинскай знешняй палітыкі выразна відаць на кожным пройдзеным нашай краінай адрэзку часу.

Вазьміце гэты, 1973 год. Многае зроблена і робіцца ў гэтым годзе перш за ўсё для далейшага развіцця ўсебаковага супрацоўніцтва сацыялістычных краін. Цяпер няма такой сферы чалавечай дзейнасці — няма гэта будзе ў эканоміцы, навуцы, ідэалогіі, культуры, у абароне, у міжнародных адносінах, — дзе не працяглася б самым плённым чынам часнае супрацоўніцтва краін сацыялізму. Наша супрацоўніцтва, адзінства поглядаў і дзеянняў брацкіх краін — важнейшы фактар умацавання міру і ажыццяўлення мэт, пастаўленых у рашэннях з'ездаў камуністычных і рабочых партый краін садружнасці, у праграмных документах міжнароднага камуністычнага руху.

Кіраўнікі камуністычных і рабочых партый сацыялістычных краін аднадушна заявілі на сустрэчы, якая адбылася летам гэтага года ў Крыме, што брацкія партыі будуць і далей каардынаваць свае дзеянні на міжнароднай арэне ў інтарэсах справы сацыялізму і ўмацавання міру.

Для дасягнення мэт, якія стаяць перад садружнасцю, велізарнае значэнне мае развіццё сацыялістычнай эканамічнай інтэграцыі. Поспехі ў гэтай галіне паскараюць навукова-тэхнічны прагрэс у кожнай сацыялістычнай краіне, павышаюць дабрабыт іх народаў. Цяпер ніводная краіна ў свеце не зможа разлічваць на тое, каб выпускаць усе віды прадукцыі. Міжнародны падзел працы, выкарыстанне яго пераваг сталі адной з важнейшых умоў паскарэння грамадскага развіцця. Цяпер усе краіны зведваюць патрэбнасць ва ўсямерным развіцці спецыялізацыі і кааперавання.

Сацыялістычная інтэграцыя дае магчымасць дзяржавам сацыялістычнай сістэмы ствараць сумеснымі намаганнямі новыя буйныя прадпрыемствы, у прадукцыі якіх усе яны зацікаўлены, ажыццяўляць такія праекты, эфектыўнасць якіх забяспечваецца аб'яднаннем намаганняў шэрагу дзяржаў.

Высокі ўзровень развіцця тэхнікі, усё большыя патрэбнасці членаў грамадства патрабуюць вырашэння многіх новых складаных праблем. Гэта—праблемы энергабалансу, захавання навакольнага асяроддзя, вытворчасці ў вялікіх маштабах добракасных і разнастайных прадуктаў харчавання, умацавання здароўя працоўных і шэраг іншых. Для іх вырашэння неабходныя вялікія працоўныя намаганні, велізарныя матэрыяльныя рэсурсы, і таму ўсё ў большай ступені адчуваецца патрэбнасць у развіцці міжнароднага супрацоўніцтва.

Сацыялістычныя краіны маюць усе ўмовы для таго, каб гаспадарча кааперацыя паміж імі, якая грунтуецца на панавай эканоміцы, была значна больш эфектыўнай, чым кааперацыя ў рамках капіталізму.

Краіны СЭУ з'яўляюцца буйнейшай эканамічнай сілай. Іх доля ў сусветнай прамысловай вытворчасці дасягнула цяпер 33 працэнтаў у параўнанні з 17,8 працэнтаў у 1950 годзе. За кошт узаемных паставак краіны СЭУ пакрываюць каля 70 працэнтаў сваіх імпортных патрэбнасцей у паліве і сыравіне, прыкладна 75 працэнтаў — у машынах і абсталяванні. Мы пачалі вырашэнне галоўнай задачы, пастаўленай у праграме сацыялістычнай інтэграцыі, — стварэнне высокаэфектыўнай вытворчай кааперацыі, якая забяспечыла б найбольш рацыянальнае выкарыстанне

рэсурсаў і магчымасцей краін — удзельніц СЭУ.

Красавіцкі Пленум ЦК КПСС у якасці адной з галоўных задач паставіў паскарэнне тэмпаў развіцця сацыялістычнай інтэграцыі. Пленум падкрэсліў неабходнасць карэннага змянення ў падыходзе да планавання знешніх эканамічных сувязей.

У адпаведнасці з гэтым на XXVII сесіі СЭУ ў чэрвені гэтага года ў Празе Савецкі Саюз унёс прапанову, каб мерапрыемствы па сацыялістычнай эканамічнай інтэграцыі непасрэдна ўваходзілі ў дзяржаўныя планы кожнай краіны, на аснове якіх будзе распрацаваны шматбаковыя пяцігадовыя планы развіцця інтэграцыі краін СЭУ.

Стварэнне такога плана будзе мець велізарнае значэнне. Таму ўсе краіны, якія ўдзельнічалі ў рабоце сесіі СЭУ, прынялі прапанову Савецкага Саюза і цяпер сумесна вядуць работу па ажыццяўленню рашэнняў сесіі.

Сацыялістычныя краіны — члены СЭУ разгледзелі і ўзгаднілі важнейшыя пытанні іх супрацоўніцтва ў перыяд новай пяцігодкі 1976—1980 гадоў. Ужо цяпер можна з упэўненасцю сказаць, што будучае пяцігоддзе стане значным этапам у развіцці сацыялістычнага інтэграцыйнага працэсу.

У апошні час яшчэ больш умацаваліся дружэлюбныя адносіны Савецкага Саюза з многімі дзяржавамі Азіі, Афрыкі і Лацінскай Амерыкі, якія выступаюць з антыімперыялістычных пазіцый, за мір, за ўмацаванне нацыянальнай незалежнасці.

Прагрэсіўныя сілы ва ўсім свеце высока ацэньваюць паслядоўную лінію Савецкага Саюза па аказанню ўсебаковай падтрымкі і дапамогі народам, якія адставаюць сваю свабоду і незалежнасць. Яны аддаюць належнае таму вялікаму ўкладу, які Савецкі Саюз разам з іншымі сацыялістычнымі краінамі ўнёс у справу спынення агрэсіўнай вайны ў В'етнаме. Перамога герайчнага в'етнамскага народа — гэта ў той жа час і перамога ўсяго міралюбівага чалавечтва, перамога палітыкі цвёрдага адпору ўмяшанню ва ўнутраныя справы народаў.

Савецкі Саюз падтрымлівае барацьбу арабскіх дзяржаў супраць ізраільскай агрэсіі, за справядлівае палітычнае ўрэгуляванне на Блізкім Усходзе. Развіццё падзей пацярджала, што мір і павага законных правоў усіх дзяржаў і народаў гэтага раёна могуць быць забяспечаны толькі пры ўмове вызвалення Ізраілем усіх акупіраваных у 1967 годзе арабскіх зямель.

Новая ўспышка вайны на Блізкім Усходзе з'явілася сур'ёзным выпрабаваннем палітыкі разбудуку міжнароднай напружанасці. Хоць у ваенныя дзеянні непасрэдна былі ўцягнуты арабскія краіны і Ізраіль, канфлікт аказаў прыкметнае ўздзеянне на ўсю міжнародную абстаноўку і адносіны паміж многімі дзяржавамі.

Усе гэтыя гады пазіцыя нашай партыі і ўрада ў адносінах да блізкаўсходняга крызісу застаецца паслядоўнай і прынцыповай. Мы асуджаем захопніцкую палітыку Ізраіля і падтрымліваем законныя патрабаванні арабскіх дзяржаў аб ліквідацыі вынікаў ізраільскай агрэсіі і забяспечэнні законных правоў арабскага народа Палесціны. І мы не толькі падтрымліваем гэтыя патрабаванні, але і дапамагам народам Егіпта, Сірыі і іншых арабскіх краін ажыццявіць свае суверэнныя правы.

Праводзячы такі курс у блізкаўсходніх справах, Савецкі Саюз застаецца перакананым прыхільнікам справядлівага і трывалага міру на Блізкім Усходзе і гарантаванай бяспекі

[Заканчэнне на 6-й стар.]

«Голас Радзімы»

№ 47 (1309)

Прамова таварыша А. М. КАСЫГІНА

[Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.]

для ўсіх краін і народаў гэтага раёна. Таму, аказваючы ўсебаковую падтрымку арабскім краінам, як ахвярам агрэсіі, Савецкі Саюз прымае меры да таго, каб патушыць ачаг ваеннай небяспекі на Блізкім Усходзе. Вы ведаеце аб тых вялікіх намаганнях, якія дзеляцца зрабіць Савецкаму Саюзу ў міжнародным плане, у прыватнасці ў Савецкай ААН, каб дабіцца пераводу падзей у мірнае рэжымнае.

Трэба сказаць, што поспеху гэтых намаганняў — хоць пакуль што можна гаварыць толькі аб пачатковым поспеху — нямаюць садзейнічаць тыя пазітыўныя перамены ў міжнароднай абстаноўцы, якія адбыліся за апошнія гады перш за ўсё пад уздзеяннем міралюбівай знешняй палітыкі Савецкага Саюза і іншых сацыялістычных краін. Калі б не было ў міжнародных адносінах павароту да разрадкі напружанасці, да ўсё больш шырокага прызнання прынцыпаў мірнага суіснавання, то і развіццё падзей на Блізкім Усходзе хутчэй за ўсё набыло б значна больш востры характар. Хоць Ізраіль і на гэты раз прадеманстраваў непавагу да рашэнняў Савета Бяспекі, трымацца на такой пазіцыі яму становіцца ўсё больш цяжка, нягледзячы на падтрымку з боку знешніх імперыялістычных сіл. Некаторыя захаднееўрапейскія дзяржавы, якія яшчэ не так даўно адабралі курс Ізраіля на Блізкім Усходзе, цяпер у той ці іншай форме асудзілі яго экспансіянісцкую палітыку і публічна заявілі аб неабходнасці забяспечыць выкананне рашэнняў ААН, якія патрабуюць ад Ізраіля вызвалення захопленых ім арабскіх тэрыторый.

Вось ужо каля трох тыдняў на франтах Блізкага Усходу ў асноўным захоўваецца спыненне агню. Але інтарэсы народаў Блізкага Усходу, інтарэсы ўсеагульнага міру патрабуюць большага, а іменна: прыняцця дзейных мер для ліквідацыі асноўнай прычыны канфлікту — акупацыі Ізраілем арабскіх тэрыторый. Гэта цяпер галоўнае, і той, хто спрабуе ігнараваць гэта патрабаванне, выказанае і ў вядомых рашэннях Арганізацыі Аб'яднаных Нацый, нясе ўсю адказнасць за кровапраліцце і разбурэнні, якія прычыняюцца вайной, за ўсе вынікі, што могуць быць выкліканы працягам канфлікту на Блізкім Усходзе.

Савецкі ўрад лічыць, што ўрокі нядаўняга ўзброенага канфлікту настойліва патрабуюць ад усіх зацікаўленых дзяржаў прыкладзіць максімум намаганняў для хутчэйшага справядлівага палітычнага ўрэгулявання на Блізкім Усходзе.

І ў Інданезіі, і на Блізкім Усходзе даказана на справе, што салідарнасць савецкага народа з сіламі нацыянальнага вызвалення і сацыяльнага прагрэсу — гэта важнейшы фактар міжнароднага жыцця, які дапамагае народам усталёўваць свае законныя правы і інтарэсы ў антыімперыялістычнай барацьбе.

Сімпацыі і салідарнасць савецкіх людзей цалкам на баку тых грамадскіх сіл у краінах Азіі, Афрыкі і Лацінскай Амерыкі, якія ідуць пад сцягам незалежнасці, дэмакратыі і прагрэсу. Савецкі народ з глыбокім болей перажывае трагічныя падзеі, якія абрушыліся на працоўных і ўсіх дэмакратаў Чылі. Разгул рэакцыі ў гэтай краіне накіраваны не толькі супраць яе народа. Задуму імперыялістычных колаў, якія стаяць за пераваротам у Чылі, ідуць значна далей. Яны накіраваны на падрыў усяго нацыянальна-вызваленчага руху ў Лацінскай Амерыцы.

Аднак ні часовыя паражэнні, ні частковыя няўдачы ў развіццё гэтага руху не змогуць прымушыць народы адмовіцца ад барацьбы за сваё вызваленне. З другой паловы XX стагоддзя няма і не можа быць шляху ў змрочнае мінулае, якое адхілена народам. Усе да-

рогі ў наш час вядуць у канчатковым выніку ў свет свабоды народаў, іх нацыянальнага адраджэння і грамадскага прагрэсу.

«Імперыялізм, — як адзначалася ў асноўным дакуменце Міжнароднай камуністычнай нарады 1969 года, — бяспільны вярнуць страчаную ім гістарычную ініцыятыву, павярнуць назад развіццё сучаснага свету. Магістральны шлях развіцця чалавецтва вызначаюць сусветная сацыялістычная сістэма, міжнародныя рабочы клас, усе рэвалюцыйныя сілы».

Знешняя палітыка Савецкага Саюза — гэта класавая палітыка, яна адстаівае інтарэсы нашага рабочага класа, калгаснага сялянства, інтэлігенцыі, інтарэсы ўсяго сацыялістычнага грамадства, інтарэсы справы міру і сацыялізму ва ўсім свеце. Праціўнікі разрадкі міжнароднай напружанасці спрабуюць растлумачыць класавы характар савецкай палітыкі як нейкае сведчанне няшчырасці нашага курсу на мірнае суіснаванне дзяржаў з розным сацыяльным ладам. Але мы ніколі не ўтойвалі і заўсёды гаворым адкрыта, якім мэтам служыць знешняя палітыка Савецкага Саюза. Гэтыя мэты заключаюцца ў тым, каб забяспечыць спрыяльныя міжнародныя ўмовы для пабудовы сацыялізму і камунізму; мацаваць адзінства і згуртаванасць сацыялістычных краін; падтрымліваць нацыянальна-вызваленчы рух і ажыццяўляць усебаковае супрацоўніцтва з маладымі дзяржавамі, якія сталі на шлях развіцця; паслядоўна адстаіваць прынцып мірнага суіснавання дзяржаў з розным сацыяльным ладам, даваць рашучы адпор агрэсіўным сілам імперыялізму, збавіць чалавецтва ад новай сусветнай вайны. Гэтыя мэты адпавядаюць інтарэсам пераважнай большасці чалавецтва, і таму савецкая знешняя палітыка атрымлівае шырокую падтрымку з боку народаў усяго свету.

Што ж датычыць шчырасці нашай знешняй палітыкі, то хацелася б напаміць сказаныя наконт гэтага словы У. І. Леніна: «Шчырасць у палітыцы... ёсць зусім даступная праверка адпаведнасць паміж словам і справай». У тым, што ў нашай знешняй палітыцы словы не разыходзяцца са справай, лепш за ўсё пераконвае яе паслядоўнасць і пераёмнасць, яе вернасць асноўным прынцыпам, распрацаваным заснавальнікам нашай партыі і дзяржавы У. І. Леніным. У гэтым пераконвае няўхільнае ажыццяўленне ўсіх палажэнняў Праграмы міру, прынятай XXIV з'ездам КПСС.

Сёння, праз два з палавінай гады пасля прыняцця Праграмы міру, мы маем падстава сказаць, што яна ператвараецца ў рэальныя справы гістарычнага значэння, якія змянілі да лепшага ўсю міжнародную абстаноўку. У гэтым народы бачаць адпаведнасць паміж словам і справай у ленінскай знешняй палітыцы нашай Камуністычнай партыі і Савецкага ўрада.

У свеце не было і няма такой дзяржавы, якая праводзіла б нейкую пазакласавую або надкласавую знешнюю палітыку. Знешняя палітыка капіталістычных дзяржаў, натуральна, выражае інтарэсы пануючых класаў. І мы ведаем, што класавыя мэты капіталізму і сацыялізму процілеглыя, несумяшчальныя. Але жыццё сведчыць аб тым, што процілеглыя сусветныя сістэмы — сацыялістычная і капіталістычная — адначасова існуюць на зямлі. І гэта заканамерна. Суадносіны сіл, якія змяняюцца на сусветнай арэне, прывялі да таго, што ў кіруючых колах буржуазнага грамадства ўсё больш ўсталёўваецца разуменне неамагчымасці вырашаць міжнародныя праблемы пры дапамозе ваеннай сілы. Яны не могуць не бачыць, што адзіна разумнай асновай міжнародных адносін у цяперашніх умо-

вах можа быць толькі мірнае суіснаванне.

Глыбокі і ўсебаковы аналіз міжнароднай абстаноўкі і перспектывы яе развіцця, актыўная творчая дзейнасць Цэнтральнага Камітэта партыі, яго Палітбюро і асабіста Генеральнага сакратара ЦК КПСС таварыша Л. І. Брэжнева па ажыццяўленню рашэнняў XXIV з'езда КПСС далі магчымасць нашай краіне дабіцца буйных поспехаў у ажыццяўленні палітыкі мірнага суіснавання, у справе нармалізацыі міжнароднай абстаноўкі і ў адносінах Савецкага Саюза з шэрагам капіталістычных дзяржаў. Гэтыя поспехі агульнавядомы. Яны выклікаюць пачуццё глыбокага задавальнення ў савецкага народа, народаў іншых сацыялістычных краін, ва ўсіх міралюбівых сіл. Нашы поспехі, наша палітыка міру і дружбы паміж народамі атрымалі прызнанне ва ўсім свеце, у тым ліку і ў тых колах, якія яшчэ не так даўно адхілялі прынцып мірнага суіснавання як аснову адносін паміж дзвюма процілеглымі сацыяльнымі сістэмамі.

Савецкі Саюз разам з іншымі краінамі сацыялістычнай сям'і дзяржаў будзе нястомна рабіць усё магчымае для далейшай разрадкі міжнароднай напружанасці, забяспячэння трывалага міру і бяспекі народаў і прадукцыйнага новай вайны. Іншыя адносіны да пытанняў вайны і міру ў нас быць не можа. Гэта абумоўлена ўсім укладам нашага жыцця, характарам нашага сацыяльнага ладу, мэтай і сэнсам якога з'яўляецца не разбурэнне, а стварэнне матэрыяльных і духоўных каштоўнасцей для народа.

Адзначаючы вялікія поспехі, дасягнутыя ў справе ўмацавання міру, мы поўнаасцю ўсведамляем, што барацьба за ператварэнне прынцыпаў мірнага суіснавання ва ўсеагульную норму адносін паміж дзяржавамі з розным ладам патрабуе напружаных і, напэўна, працяглых намаганняў. Агрэсіўныя імперыялістычныя сілы, хоць і лічацца з новай расставоўкай сіл у свеце, працягваюць праводзіць палітыку, якая патрабуе пастаяннай пільнасці з нашага боку. Мілітарызм колы на Захадзе выкарыстоўваюць любую прычыну, каб заглушыць тэндэнцыю да разрадкі міжнароднай напружанасці і даць новы штуршок ваенным падрыхтаванням. Мілітарызм дае аб сабе знаць і ў Еўропе, дзе працягваецца дзейнасць рэваншызму і іншых рэакцыйных сіл, накіраваная супраць нармалізацыі адносін сацыялістычных краін з Федэратыўнай Рэспублікай Германіяй, супраць паспяховага завяршэння нарады па бяспецы і супрацоўніцтва ў Еўропе, на ажыццеленне ваеннай актыўнасці паўночнаатлантычнага блоку. Такая ж палітыка працягваецца ў падзехах на Блізкім Усходзе, у Інданезіі і іншых раёнах свету.

Сярод праціўнікаў разрадкі знаходзіцца і цяперашняе кітайскае кіраўніцтва. Асноўная мэта Пекіна, як гэта відаць па яго непрыгожых справах, — аслабіць міжнародныя пазіцыі Савецкага Саюза і ўсёй сацыялістычнай сям'і дзяржаў, падарваць яе адзінства. Дзеля гэтага мааісты ідуць на беспрынцыповыя здзелкі з імперыялістычнымі сіламі, не спыняючыся перад падтрымкай імперыялістычных блокаў, здраджваюць інтарэсам нацыянальна-вызваленчага руху і ўсюды, дзе толькі могуць, сеюць насенне недавер'я і варажасці да нашай краіны і ўсёй сацыялістычнай сям'і дзяржаў.

У сувязі з гэтым цяжка зразумець заяву Чжоу Энь-лая на X з'ездзе Камуністычнай партыі Кітая аб тым, што кітайскі бок нібыта стаіць за нармалізацыяй адносін з СССР на аснове пачынаў прынцыпаў мірнага суіснавання. На жаль, гэта заява пакуль што не пацвярджаецца рэальнымі справамі кіраўнікоў КНР.

Што датычыць Савецкага

Саюза, то, як ужо неаднаразова заяўлялася, ён выступае за нармалізацыю адносін з Кітаем. Аднак, нягледзячы на працяглыя перагаворы, якія вядзе наша дэлегацыя ў Пекіне, нам не ўдалося дасягнуць дагаворанасці, паколькі кітайскі бок або адхіляў усе нашы канструктыўныя прапановы, або проста пакідаў іх без адказу. Натуральна, што такая лінія кітайскага боку не можа даць якіх-небудзь станоўчых вынікаў. Калі кітайскі бок сапраўды зацікаўлены ў паляпшэнні адносін, то ён павінен перш за ўсё даць адказ на канструктыўныя прапановы СССР, перададзеныя Кітаю, і перайсці да дзелавога іх абмеркавання.

У сваёй знешняй палітыцы Цэнтральны Камітэт партыі і Савецкі ўрад няўхільна прытрымліваюцца ленінскіх прынцыпаў, працягваюць цвярозы і гібкі падыход да вырашэння міжнародных праблем, да развіцця адносін з іншымі краінамі. Дазволяць коратка сказаць аб тым, як складаюцца ў апошні час нашы адносіны з некаторымі дзяржавамі.

Вы ведаеце, што ў выніку праведзеных сустрэч на вышэйшым узроўні, і асабліва перагавораў таварыша Л. І. Брэжнева ў ЗША ў чэрвені гэтага года, адбыліся станоўчыя зрухі ў савецка-амерыканскіх адносінах. Гэтыя зрухі ажыццяўляліся на прынцыповай аснове — на аснове прызнання прынцыпу мірнага суіснавання ў якасці кардынальнага прынцыпу нашых адносін.

Мы заклочылі са Злучанымі Штатамі шэраг важных пагадненняў, якія ахопліваюць розныя сферы супрацоўніцтва — як у справе аслаблення і прадукцыйнага пагрозы вайны, так і ў галіне эканамічных, навукова-тэхнічных і культурных сувязей. Савецкі ўрад робіць усё, што ад яго залежыць, каб усе гэтыя пагадненні, якія адпавядаюць інтарэсам усеагульнага міру і міжнароднага супрацоўніцтва, ажыццяўляліся. Мы разлічваем, што такі падыход да заключэння пагадненняў у Індыю генеральнага сакратара ЦК КПСС Леаніда Ільіча Брэжнева. Няма сумненняў ў тым, што гэты візіт, як і іншыя нядаўнія заручбы паздкі таварыша Брэжнева, самым дзейсным чынам паслужыць умацаванню дружбы з гэтай вялікай краінай Азіі, а таксама далейшаму аб'яднанню намаганняў сацыялістычных і недалучыўшыхся краін у барацьбе за мір, нацыянальную незалежнасць і прагрэс.

У цэлым, таварышы, Палітбюро Цэнтральнага Камітэта партыі лічыць, што, нягледзячы на пэўныя складанасці, якія параджаюцца актывізацыяй сіл, варажых справе міру, міжнародная абстаноўка складаецца спрыяльна для нашай краіны і ўсёй сацыялістычнай сям'і дзяржаў. У свеце адбываецца няўхільнае ўмацаванне пазіцыі міралюбівых сіл, і гэта надае ўсім нам яшчэ большую ўпэўненасць у тым, што вышэйшыя мэты, якія партыя ставіць перад сабой у галіне знешняй палітыкі, будуць дасягнуты.

Што ж датычыць такіх мэт, як умацаванне міжнароднай бяспекі і развіццё раўнапраўнага эканамічнага і культурнага супрацоўніцтва, то тут мы будзем паслядоўна працягваць курс на далейшае развіццё і ўмацаванне адносін са Злучанымі Штатамі.

Мы надаём важнае значэнне далейшаму развіццю і паляпшэнню адносін з Японіяй. Вынікі прайшоўшых у кастрычніку перагавораў з прэм'ер-міністрам Японіі К. Танака паказваюць, што Савецкі Саюз і Японія маюць намер весці справу да ўмацавання добрасуседскіх, дружальных адносін паміж сабой.

Мы гатовы развіваць дзелавое супрацоўніцтва з Японіяй, у прыватнасці ў асваенні некаторых прыродных рэсурсаў Сібіры і Далёкага Усходу. Адначасова мы будзем і далей пільна сачыць за дзеяннямі варажых нам сіл у гэтым раёне і рабіць усё неабходнае для нейтралізацыі іх спроб нанесці шкоду нашым інтарэсам.

Працягваюць развівацца нашы адносіны з Францыяй, якія сталі пастаянна дзеючым элементом палітыкі ўмацавання міру ў Еўропе. У адпаведнасці з «Прынцыпамі супрацоўніцтва паміж СССР і Францыяй» савецка-французскія адносіны служаць далейшай разрадцы міжнароднай напружанасці, інтарэсам народаў абедзвюх краін у розных галінах эканамічнага і культурнага жыцця.

мічнага і культурнага жыцця.

У адносінах з ФРГ мы імкнёмся замацаваць усё тое, што стаёць, чаго ўдалося дасягнуць за апошнія гады ў выніку прызнання існуючых рэальнасцей у Еўропе. Развіваючы дзелавое супрацоўніцтва з ФРГ, мы ў той жа час не можам працягваць аб'явацца ў адносінах да падкопаў тых уплывовых рэакцыйных сіл, якія імкнуцца падарваць цяперашнія асновы адносін ФРГ з сацыялістычнымі краінамі.

Крыху паляпшыліся ў апошні час нашы адносіны з Англіяй. Гэта, вядома, звязана з лініяй на разрадку напружанасці, якая ўсталёўваецца ў Еўропе, і інтэнсіфікацыю супрацоўніцтва паміж дзяржавамі з розным грамадскім ладам. Цяпер Англія ў нейкай меры выраўноўваецца ў гэтых адносінах з іншымі захаднееўрапейскімі краінамі. Мы, зразумела, станюча адносімся да такага развіцця.

Поўнаасцю апраўдала сябе наша лінія на развіццё дружальных адносін і супрацоўніцтва з буйнейшай краінай — Індыяй, якая праводзіць палітыку недалучэння, гэтак жа як і з іншымі краінамі паўднёва-азіяцкага субкантынента. Заключэнне Дагавору аб міру, дружбе і супрацоўніцтве з Індыяй, устанавленне добрых адносін з Народнай Рэспублікай Бангладэш яшчэ больш умацавалі аўтарытэт Савецкага Саюза ў гэтым раёне свету. Гэтаму ж спрыяла наша актыўнае садзейнічанне нармалізацыі адносін паміж Індыяй і Пакістанам пасля снежанскага канфлікту 1971 года. Мы падтрымліваем нармальныя адносіны таксама і з трэцяй краінай субкантынента — Пакістанам.

У хуткім часе чакаецца візіт у Індыю Генеральнага сакратара ЦК КПСС Леаніда Ільіча Брэжнева. Няма сумненняў ў тым, што гэты візіт, як і іншыя нядаўнія заручбы паздкі таварыша Брэжнева, самым дзейсным чынам паслужыць умацаванню дружбы з гэтай вялікай краінай Азіі, а таксама далейшаму аб'яднанню намаганняў сацыялістычных і недалучыўшыхся краін у барацьбе за мір, нацыянальную незалежнасць і прагрэс.

У цэлым, таварышы, Палітбюро Цэнтральнага Камітэта партыі лічыць, што, нягледзячы на пэўныя складанасці, якія параджаюцца актывізацыяй сіл, варажых справе міру, міжнародная абстаноўка складаецца спрыяльна для нашай краіны і ўсёй сацыялістычнай сям'і дзяржаў. У свеце адбываецца няўхільнае ўмацаванне пазіцыі міралюбівых сіл, і гэта надае ўсім нам яшчэ большую ўпэўненасць у тым, што вышэйшыя мэты, якія партыя ставіць перад сабой у галіне знешняй палітыкі, будуць дасягнуты.

[Пад гарачыя апладысменты ўдзельнікаў урачыстага пасяджэння А. М. Касыгіна зачытвае Указ Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР аб узнагароджанні Беларускай ССР ордэнам Дружбы народаў і прымацоўвае ордэн да сцяга рэспублікі].

Няхай гэты ордэн заўсёды напамінае нам, што наша вялікая шматнацыянальная краіна моцна дружба ўсіх яе народаў і што берагчы і ўмацоўваць гэту дружбу — свяшчэнны абавязак кожнага савецкага народа, кожнага грамадзяніна нашай краіны.

Беларусь шчодро аддае на алтар гэтай дружбы ўсё лепшае, што ёсць у яе народа. І яна атрымлівае ў адказ тое ж самае ад народаў іншых рэспублік. Гэта і ёсць адносіны таварыскасці, дружбы, братства, якія робяць магчымым і непарушным наш Саюз Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік.

Жадаю вам, дарэгія таварышы, новых працоўных поспехаў, жадаю кожнай беларускай сям'і вялікага шчасця і дабрабыту.

[Прамова А. М. Касыгіна неаднаразова перапынялася бурнымі апладысментамі].

З ВЯЛІКАЙ ПАВАГАЙ

ЛЕАНІЛЕ ЧАРНЯЎСКАЙ — 80 ГОД

НА АДБЫШЫМЯ нядаўна ў Мінску сімпозіуме перакладчыцаў сярод тых, хто даў магчымасць беларусам на роднай мове пазнаёміцца з шэдэўрамі сусветнай літаратуры, з вялікай павагай называлася імя старажытнай беларускай пісьменніцы і перакладчыцы Леанілы Чарняўскай, якой 16 лістапада споўнілася 80 год. Леаніла Усцінаўна нарадзілася на Віцебшчыне, у вёсцы Таргуны Док-

шыцкага раёна, і з юнацкіх год была звязана з беларускім нацыянальна-вызваленчым рухам. Скончыўшы ў Вільні Марыінскае вышэйшае вучылішча, Л. Чарняўская пачала працаваць настаўніцай у вёсцы Залесе Дзісенскага павета. Тут яна не толькі вучыла дзяцей, але і наладжвала калектыўныя чыткі мастацкіх твораў, кіравала самадзейнасцю, запісвала фальклор (частка з гэтых запісаў увайшла ў яе кнігу «Дзіцячыя гульні», выдадзеную ў Вільні ў 1919 годзе).

У першыя паслякстрычніцкія гады Л. Чарняўская працуе ў беларускай гімназіі ў Вільні. У гэты час яна займаецца ўкладаннем школьных чытанак, друкуе свае першыя апавяданні, перакладае на беларускую мову творы Андэрсена, Дадэ, Ажэшкі, Гаршына, Серафімовіча, Маміна-Сібірака, якія былі ўключаны ў чытанні «Родны край».

Восенню 1923 года з мужам Максімам Гарэцкім, якому ўдалося вызваліцца з-пад арышту, Л. Чарняўская пераехала з Вільні ў Мінск. Яна плённа працуе, піша творы для дзяцей і дарослых. Выходзяць яе кнігі «Варка» (1928), «Кот Знайдзён» (1929), «Андрэйка» (1930) і іншыя.

У іх пісьменніца расказвала пра гартнае мінулае беларускай вёскі, пра барацьбу беларускага народа з нямецкімі і белапольскімі акупантамі, пра новае жыццё ў Савецкай Беларусі.

З 1932 года Леаніла Чарняўская жыве ў Вятцы (Кіраве). У гэты час яна перакладае шмат твораў мастацкай і грамадска-палітычнай літаратуры, у тым ліку творы Леніна і Яраслаўскага, працуе над уласнымі творамі. У Мінску выдаваліся яе кнігі «Перамога» і «Лявонка» (1932), «Сталёвы конь» (1933).

У 1947 годзе Л. Чарняўская пераязджае ў Ленінград. Гэты горад, у абароне якога прымаў ўдзел яе дзеці — дачка Галіна і сын Леанід, стаў ёй блізкім і родным. Лейтэнант Леанід Гарэцкі загінуў смерцю храбрых.

Леаніла Усцінаўна жыве са сваёй дачкой Галінай Міхайлаўнай. Абедзве яны многа зрабілі па зборы і ўпарадкаванні літаратурнай спадчыны Максіма Гарэцкага. На жаль, цяжкая хвароба не дае магчымасці пісьменніцы займацца творчай дзейнасцю. Але ўсё ж у 1960 годзе яна выдала кніжку дзіцячых апавяданняў «Жук».

С. ШУШКЕВІЧ,
пісьменнік.

«ПЕСНЯРЫ» Ў БАЛГАРЫІ

На свяце савецкай культуры ў Балгарыі з вялікім поспехам прайшлі выступленні беларускага вакальна-інструментальнага ансамбля «Песняры». Канцэрты ансамбля праходзілі ў перапоўненых залах. «Песняры» выступалі штодзённа, а часам і па два-тры разы ў дзень.

«Гэты поспех невыпадковы, — пісала газета «Работніцкаса дзела». — Гэта заслужаная ўзнагарода майстэрству, стараннай працы, таленту. Але галоўнае, што вызначае іх творчасць, што ўздзейнічае на аўдыторыю, — гэта правільная накіраванасць мастацтва, яго высокі патрыятызм. У рэпертуары ансамбля — вечная крыніца: песеннае багацце народа».

Штотыднёвік «Жар» адвёў «Песнярам» цэлую паласу. «У песнях ансамбля, — пісаў «Жар», — душа беларускага народа. З якім майстэрствам, з якой цэльнай выканаюцца народныя песні! Моцныя, чыстыя галасы «песняроў» хвалююць, захапляюць. У іх выкананні ўсё падпарадкавана мелодыі і паэтычнаму сансу. Песня жыве, дышае, і слухач не можа яе забыць».

ХРОНІКА КУЛЬТУРНАГА ЖЫЦЦЯ

КАЛЕКТЫВ Беларускага дзяржаўнага драматычнага тэатра імя Якуба Коласа паказаў глядачам сваю новую работу — спектакль «Гісторыя граху». Раман класіка польскай літаратуры Стэфана Жаромскага інсцэніравала для віцебскага тэатра журналістка Т. Абакумоўская ў садружнасці з рэжысёрам — пастаноўчыкам гэтага спектакля Б. Луцэнкам.

ПРАФСАЮЗНАЯ бібліятэка Бабруйскага фанерадзтвапрацоўчага камбіната споўнілася сорак год. Цяпер на яе паліцах 19 тысяч тамоў мастацкай і палітычнай літаратуры, 60 назваў газет і часопісаў. Паслугамі бібліятэкі карыстаецца 1500 чытачоў. Для лепшага іх абслугоўвання ў цэхах створана пяць перасойных бібліятэчак.

У бібліятэцы рэгулярна наладжваюцца канферэнцыйныя чытанні, агляды навінак мастацкай літаратуры, сустрэчы з пісьменнікамі.

ГРУПА юных самадзейных артыстаў народнага ансамбля песні і танца Міхалёўскага палаца піянераў і школьнікаў вярнулася са сталіцы Югаславіі — Бялграда, дзе паспяхова выступіла на ўсёўрапейскім фестывалі «Радасць Еўропы». Цёпла прымалі гледачы рускія, беларускія, югаслаўскія народныя песні і танцы, якія з вялікім майстэрствам выконвалі ўдзельнікі ансамбля.

У **РЭПЕРТУАРЫ** самадзейных артыстаў Брэсцкай фабрыкі верхняга трыкатажу — песні і танцы народаў СССР. Толькі сёлета на прадпрыемствах горада і ў падшэфным саўгасе «Брэсцкі» яны далі каля дваццаці канцэртаў. Пospex у гледачоў маюць вакалісты — швачка Ганна Каспяровіч, закройшыца Раіса Катковіч, зваршчык Мікалай Бурдзюк, вязальшыца Вольга Танцурэнка і іншыя.

НА ПЯТЫМ Усесаюзным фестывалі тэлевізійных фільмаў у Ташкенце адной з лепшых была прызнана стужка «Ад родных ніў» (вытворчасць Дзяржкамтэта Савета Міністраў БССР на тэлебачанні і радыёвяшчанню). Ёй прысуджаны прыз журы на раздзелу тэлефільмаў-канцэртаў.

ЧАЛАВЕК ЛЯ МАЛЬБЕРТА

Звычайны пакой з высокай столлю. Адно вялікае акно. Але не, не адно. Тут — сотні вокнаў, прабітых у свет пэндзлем. Сцены скрозь завешаны карцінамі. Гэта ад іх святло, яркія фарбы, пахі лесу, кветак...

На адным з палотнаў — нібы каванія з серабра ствалы бяроз на фоне зялёнага лісця. Яшчэ цёпла, але ўжо ўгадваецца непазбежнае згасанне лета. У ізмурднае ўбранне лесу ўрываецца золата клёна, яркія кастры арэшніку, плывуць у паветры танчэйшыя павуцінкі. Бярозы, вербы, сосны. Звычайны лес, звычайная вёска, плот, хата — усё, да чаго мы прывыклі з дзяцінства. А вось глядзіш на палатно і бачыш усё гэта нека па-новаму.

Флабэр, раскрываючы перад Мапасанам таямніцы пісьменніцкага майстэрства, сказаў прыкладна так: вось касцёр, да вас яго бачылі ўсе, а вы здолейце апісаць яго так, каб людзі ў ім заўважылі штосьці новае, чаго яны не заўважалі раней. Вось у чым майстэрства мастака. Старэйшы беларускі жывапісец Мікалай Дучыц валодае такім майстэрствам. Карціны яго вызначаюцца скромнай прыгажосцю каларыту. Фарбы яго пейзажу, праўдзівыя і гарманічныя, падкупляюць прастатой і жыццёвасцю. Так можа пісаць чалавек, які любіць і разумее прыроду, які звязаны з ёю ўсім сваім жыццём.

Творчая біяграфія Мікалая Дучыца нескладаная. Ён належыць да таго рэдкага тыпу мастакоў, якія знайшлі сябе адразу і на працягу жыцця не здрадзілі аднойчы выбранаму

рэалістычнаму напрамку ў мастацтве. Не, пошук быў. Але гэта быў іменна пошук, а не шраханне з боку ў бок. Дучыц вывучаў жыццё як рэаліст, пазнаваў праўду жыцця. Шліфаваў майстэрства, адточваў свой почырк, сваю індывідуальнасць.

Нарадзіўся Мікалай Васільевіч у 1896 годзе ў мястэчку Любча, недалёка ад Навагрудка, у сям'і селяніна. Пачатковая школа, павятовае вучылішча. Першыя малюнкi, пейзажы. І першыя судзі — наведвальнікі выстаўкі ў Навагрудку, у якой выпадкова прыняў удзел і семнаццацігадовы вясковы хлапец. Некалькі яго акварэлей атрымалі высокую ацэнку і былі адзначаны гурбэрскай газетай «Мінский листок».

А далей, пасля заканчэння вучылішча, — Пецярбург, школа Таварыства заахочвання мастацтваў, якой кіраваў вядомы рускі мастак Рэрых. Заняткі перапыніла вайна. Добраахотнікам пайшоў у Чырвоную Армію. Быў начальнікам чырвонай пагранічнай заставы. Ваяваў пад сцягамі Гая, Фабрыцыуса, а ў гадзіны адпачынку малываў. Гэта было працягам перапыненай вучобы.

У 21-м Дучыц пасяліўся ў Мінску. Тут ён працуе і сёння. Мікалай Васільевіч — адзін з тых, хто ствараў арганізацыю мастакоў у Савецкай Беларусі, хто стаяў ля яе вытокаў.

Вось што расказвае аб гэтым народным мастак БССР Яўген Зайцаў:

— Дваццатыя гады. Паветра яшчэ захоўвала дым рвалюцыі і грамадзянскай вайны. І вось у гэтых цяжкіх умовах, калі не

было ні майстэрняў, ні матэрыялаў, ні часам хлеба, Дучыц і іншыя мастакі засталіся верныя мастацтву і на адным энтузіазме закладвалі асновы будучай арганізацыі мастакоў. Мікалай Васільевіч з гонарам прайшоў праз усё выпрабаванні. Ён многа зрабіў для нашага саюза. І вырас як мастак. Ён удзельнік многіх і многіх выставак, не толькі рэспубліканскіх, але і ўсесаюзных і міжнародных.

Мікалай Васільевіч — мастак асобага складу, у яго лірычнае стаўленне да прыроды. Вельмі тонкі і назіральны майстар. І вось гэтыя якасці плюс яго велізарная, здзіўляючая працаздольнасць і працавітасць, — ён ужо немаладога веку, а ні на адну гадзіну не пакідае пэндзля, шмат ездзіць, шмат ходзіць, — выклікаюць захапленне і служаць прыкладам для маладых мастакоў.

Мікалай Дучыц лічыцца пейзажыстам. Ён вялікі знаўца беларускай прыроды. Пейзаж у яго выкананні зусім не геаграфічнае паняцце. Пейзаж Дучыца — гэта тое, з чаго пачынаецца для нас Радзіма. У кожнай рабоце мастака нябачна прысутнічае чалавек. Вось, здаецца, зараз ён пройдзе па зямлі, спыніцца ў лесе, зачараваны яго прыгажосцю, збярэ букет пахучых кветак...

Але ёсць яшчэ Дучыц-гісторык. Яго гравіюры, пастэльныя малюнкi, накіды алоўкам, тушшу, фламастэрам, вугалем — гэта дакументы, летапіс род-

нага краю, напісаныя вялікім майстрам. Калі глядзіш на гравіюры мастака, у думках пераносішся ў стары Мінск, едзеш па яго вуліцах міма дамоў, крамак, якіх даўно няма. Грукаціць конка... Суражскі рынак. Кальварыя. Дом, у якім адбыўся І з'езд РСДРП.

Гэтыя карціны вельмі дапамаглі тэатральнаму мастаку Таццяне Разінай у час работы над эскамі да п'есы Івана Мележа «Дні нараджэння».

У Дучыца шмат замалёвак старых будынкаў, плошчаў, рынкаў. Усё гэта разбурана вайной, нешта перабудавана. Ёсць цікавыя дэталі малой архітэктуры — старадаўнія вароты, агароджы, лабазы. Цікавыя малюнкi пасляваенных гадоў: руіны Мінска, першыя будоўлі, аднаўленне карпусоў політэхнічнага інстытута, універсітэта.

... Стаіць чалавек ля мальберта і піша. На ўскраіне лесу, у полі, у майстэрні. Яркае сонца і зеляніну, снег і пранізваючы вецер, набрыняваю пупышку або залацісты лісток, што кружыцца ў паветры. Разам з мазкамі фарбы кладуцца на паперу, на палатно думкі і пацупці мастака, яго шчырасць да людзей, улюбённасць у жыццё і цудоўную яго праўду — прыроду, гордасць за непаўторную прыгажосць нашага краю.

А. АУРАМЧАНКА.

НА ЗДЫМКАХ: М. ДУЧЫЦ.
«Рыбны ларок»; «Сакавік».

Восеньскія хмары.

Фотаэцюд У. ДАГАЕВА.

РАСЦІ БУЯКАМ НА АГАРОДЗЕ

Не пашанцавала гэтым ягадам. Якімі толькі крыўднымі мянушкамі іх не надзялілі: дурніцы, п'яніцы, вадап'янікі. Але ж ні адурманьваючымі, ні ап'яняючымі якасцямі буякі не валодаюць. Рэпутацыю гэтых смачных і буйных ягад псуе іх бліжэйшы сусед — багульнік. Ён амаль заўсёды расце разам з буякамі. Кветкі багульніка, ды і ўся расліна, маюць рэзкі адурманьваючы пах, ад якога можа з'явіцца галаўны боль і млявасць.

Буякі — буйны ягадны хмызняк. Сцябло прамастаячае, моцна разгалінаванае. Лісце цвёрдае, зверху светла-зялёнае, знізу шызае, на зіму ападае. Кветкі дробныя, белыя або злёгка ружовыя, сядзяць на паніклых кароткіх кветаножках па два-тры разам. Цвітуць буякі ў канцы мая і ў чэрвені. Ягады сакавітыя, ад авальнай да шарпадобнай формы, блакітнавата-сіня, да шызавата-чорных, з васковым налётам. Паспяваюць у ліпені — жніўні.

Кіславата-салодкія, прыемныя на смак ягады буякоў — карысны прадукт харчавання. Яны ўтрымліваюць да 9 працэнтаў цукраў, галоўным чынам глюкозу і фруктозу, лімонную і яблычную, а таксама бензойную кіслату, якая спрыяе захаванню ягад. Буякі багатыя дубячымі і фарбуючымі рэчывамі. Вітаміну С у іх у пяць-восем разоў больш, чым у чарніцах. Сутачная норма вітаміну С для чалавека ўтрымліваецца ў 300 грамах буякоў. Ягады маюць і некаторыя лекавыя якасці.

Да апошняга часу патрэбы насельніцтва і перапрацоўчай прамысловасці ў буяках задавальняліся за кошт дзікарослых зараснікаў. Аднак запасы іх змяншаюцца пад уплывам дзейнасці чалавека. Асушэнне ў шырокіх маштабах сфагнавых верхавых і пераходных балот змяняе плошчы, занятыя журавінамі, чарніцамі, брусніцамі і інш. Таму неабходна карысныя дзікарослыя ягаднікі, у тым ліку і буякі, зрабіць культурнымі.

Над гэтай праблемай цяпер працуюць вучоныя нашай краіны. Так, супрацоўнікі інстытута «Саюзгіпралесгас» і Лесатэхнічнай акадэміі імя С. Кірава стварылі непадалёку ад Кастрычнай культурную плантацыю буякоў. У Цэнтральным батанічным садзе Акадэміі навук БССР паспяхова распрацаваны спосабы стварэння плантацый журавін. Зараз тут вывучаюць брусніцы. На чарзе — буякі, якія маюць зайздросную перавагу над журавінамі: гэты хмызняк не кволы, расце і на малапрыгоднай мінеральнай глебе, і на тарфяных балотах, устойлівы да мікробных захворванняў і шкоднікаў.

Найбольш перспектывы раён для культуры буякоў у нас — Палессе. Частка асушаных плошчаў тут бывае не прыдатнай пад сельскагаспадарчыя ўгоддзі, не «ідуць» яны і для пасадкі лесу. Акрамя таго, у рэспубліцы ёсць вялікія плошчы тарфянікаў, выпрацаваных на паліва, дзе вельмі цяжка ўзнаўляецца ўрадлівасць. Тэарэтык новай справы — лясніцкі прафесар В. Агіеўскі — лічыць, што ўсе гэтыя плошчы можна выкарыстоўваць для закладкі плантацый буякоў там, дзе з-за высокага ўзроўню грунтавых вод і кіслай рэакцыі глебы немагчыма вырошчванне іншых пладова-ягадных культур.

А. БАЯРОВІЧ.

ГУМАР

— Шчыра кажучы, гаспадар, працуючы на вашым хутары, я адчуваю сур'езныя мукі сумлення, — заявіў батрак багатаму фермеру.

— З чаго б гэта? — спытаў фермер.

— Таму што асуджаю на беспрацоўе двух коней.

Затануў цеплаход. Двое пацярпелых крушэнне трымаюцца на вадзе, ухвілішы-

ся за нейкую дошку. Адзін голасна моліцца.

— Міласэрны божа, я шмат грашыў у сваім жыцці! Я быў алкаголікам... Я хлусіў... Я падманвай жанчын... Даруй мне, божа! Клянуся, я больш ніколі...

— Стоп! — перапынае яго таварыш па нязчасцю. — На гарызонце карабель!

Жабрак стукае ў дзверы. Адчыняе жанчына.

КНІГІ, ГІСТОРЫЯ, ЛЁС

Невялікі домік мінчаніна Лявонція Клока, куды я прыйшла, заселен кнігамі. Тут больш за восем тысяч кніг і шэсць тысяч часопісаў. Гэту калекцыю Лявонція Дзмітрыевіч пачаў збіраць даўно. З таго самага дня нараджэння, калі дзядзька падарыў яму невялікую бібліятэчку. Для сямігадовага хлопчання гэта быў сапраўдны скарб. Асабліва падабаліся яму кнігі па географіі, пра далёкія краіны. Ішоў час, мяняліся інтарэсы. У студэнцкія гады Лявонція ўжо аддае перавагу літаратуры па выбраннай прафесіі — гісторыі.

Па асабістай бібліятэцы можна меркаваць пра звычкі, схільнасці, характар яе ўладальніка. Лявонцію Дзмітрыевічу чужыя крыкліваць, вонкавы эфект. Гэта адчуваецца ў яго адносінах да кніг. У бібліятэцы няма параднасці. Дарагія, цінныя золатам фаліянты тут выглядаюць гэтак жа скромна, як і невялікія кніжачкі, падараныя яшчэ дзядзькам. Дарэчы, адна з іх — «Апавяданні па рускай гісторыі» народніка Леаніда Шышко, якая выйшла ў 1906 годзе, была канфіскавана царскай цензурай і публічных бібліятэк і продажу, амаль усе экзэмпляры знішчаны. Так што сёння яна — вялікая рэдкасць.

Кнігі ў бібліятэку Лявонція Дзмітрыевіча прыходзяць па-рознаму. Так, напрыклад, трохтомнік «Доследаў» Мантэня давалася абмяняць на кнігу, якую Лявонція Дзмітрыевіч вельмі цэніць, — «Гі-

сторыя аднаго здрадніка» Б. Нікалаеўскага аб двурэшніку Азефе, які служыў у царскай ахранцы. Некаторыя кнігі падараны. Кожная з іх захоўвае памяць пра тых людзей, хто прынёс іх сюды, да каго калекцыянер пранікся любоўю і павагай. «Рускія жанчыны на эшафеце» выдання 1907 года — кніга ўнікальная. Але для Лявонція Дзмітрыевіча яна дарага не толькі гэтым. Падарыла кнігу настаўніца Вольга Забазлава, якой цяпер ужо няма ў жывых. Але кожны яе прыход застаўся ў памяці назаўсёды.

Цяпер Лявонція Дзмітрыевіч працуе ў Дзяржаўным музеі БССР навуковым супрацоўнікам аддзела феадальнаму. Па службовых справах часта даводзіцца бываць у камандзіроўках. І яшчэ не было такога выпадку, каб, вяртаючыся ў Мінск, ён не прывёз з сабой кнігі.

Пушкінскую краму, букіністычны на Арбаце і іншыя магазіны Масквы, Ленінграда Лявонція Дзмітрыевіч не мінае ніколі. Тут, сярод старадаўніх кніг, ён не заўважае часу; гадзінамі можа перабіраць, перачытваць, шукаць патрэбнае. Яго цікавяць кнігі па гісторыі Літвы, Польшчы, розныя слоўнікі, часопісы, якія выходзілі ў XIX стагоддзі, мастацкая літаратура на польскай і французскай мовах. Знаходкі часам бываюць зусім нечаканымі.

Так, аднойчы для папаўнення калекцыі мастацкай літаратуры на французскай мо-

ве ён купіў кнігу Жуль Верна, дзе аказаўся аўтограф пісьменніка, яго зварот да ўнукаў. А ў Ленінградзе, у букіністычным магазіне, Лявонція Дзмітрыевіч выявіў кнігу з такім надпісам на адной са старонак: «Далей чытаць не магу, няма сіл. Паміраю, 7 мая 1942 года...»

Вельмі рэдкія выданні, якіх няма нават у фондах цэнтральных бібліятэк Саюза, мае калекцыянер Клок. Ён падтрымлівае цесныя зносіны з кнігалюбамі, уладальнікамі асабістых бібліятэк Масквы, Ленінграда, гарадоў Беларусі, часта з іх дапамогай шукае патрэбную яму літаратуру.

Да Лявонція Дзмітрыевіча прыходзіць шмат наведвальнікаў. І не толькі мінчанці калекцыянераў. Так, паэт Юген Еўтушэнка пакінуў у гэтай бібліятэцы два свае зборнікі з аўтографам. Многія карыстаюцца сабранымі тут бібліяграфічнымі рэдкасцямі для даведак, удакладненняў, наведваюцца і проста цікавыя.

...У пакоі, дзе мы размаўляем з Лявонціем Дзмітрыевічам, акрамя стэлажоў, іншай мэблі няма. На адной з паліц — нядаўна прынесены стос кніг. Зверху — «Выбранае» І. Бабеля. Бару яе. І мне раптам здаецца, што дом Лявонція Дзмітрыевіча — як кніга. Варта толькі перагарнуць старонку, і адчуеш дабраце, шчодрасць, жывое дыханне гісторыі.

А. СТУЛАВА.

Блакітныя дарожкі «Гарызонт»... Адрасу папярэдзім, гутарка тут пойдзе не пра выдатныя тэлевізары, якія сыходзяць з канвеера Мінскага радыёзавода імя 50-годдзя Кампартыі Беларусі. «Гарызонт» — назва дома фізічнай культуры радыёзавода. Напярэдадні свята Вялікага Кастрычніка новы спартыўны комплекс гасцінна расчыніў свае дзверы. Першымі яго наведвальнікамі былі тыя, хто ўзводзіў гэты прыгожы будынак, — рабочыя радыёзавода, бо дом фізкультуры будаваў сваімі сіламі калектыву прадпрыемства.

Новы спартыўны комплекс уключае вялікую залу для спартыўных гульняў [40 × 18 м.], дзе мяркуецца праводзіць матчы на першыя ступень СССР па баскетболу, плавальны басейн.

НА ЗДЫМКАХ: агульны выгляд комплексу; у зале спартыўных гульняў.

Фота М. ХАДАСЕВІЧА.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-65-84, 33-03-15, 33-65-91, 33-15-15.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга
друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. № 1360.